อนุสรณ์

ในงานพระราชทานเพลิงศพ

พระราชคุณาภรณ์ (ดาว ญาณธโร)

ณ เมรุวัดหลวงสุมังคลาราม ศรีสะเกษ

30 มิถุนายน 2511

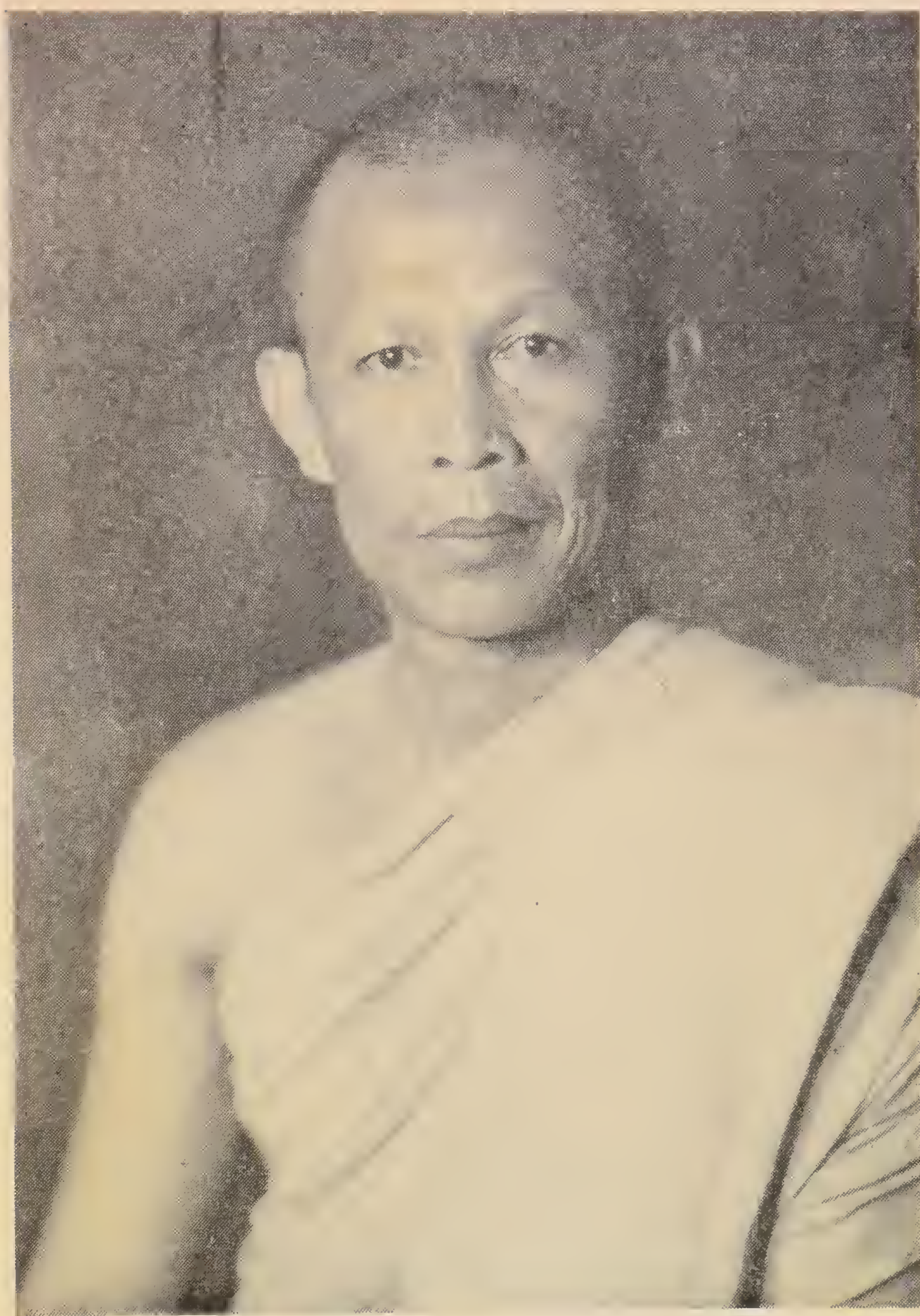
อนุสรณ์

ในงานพระราชทานเพลิงศพ

พระราชคุณาภรณ์ (ดาว ญาณธโร)

ณ เมรุวัดหลวงสุมังคลาราม ศรีสะเกษ

30 มิถุนายน 2511

ชาตะ ๑๒ มิถุนายน ๒๔๕๖

มรณะ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๑๐

[illegible]

ตั้งแต่วันที่ ๕ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๖๘
เป็นปีที่ ๑๖ ในรัชกาลปัจจุบัน

[illegible]

ลงนาม [illegible]

[illegible]

คำปรารภ

เนื่องจากพี่น้องและหลานมีความเห็นว่า ควรจะได้จัดพิมพ์หนังสือเพื่อเป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพของท่าน พระราชคุณาภรณ์ ในครั้งนี้ จึงได้นำเรื่อง "ดาโรวาทคำสอน" ซึ่งท่านได้เขียนไว้โดยใช้นามปากกาว่า "ปู่ ปัญญาคม" และได้ติดต่อขออนุญาตจากหัวหน้ากองวิทยาการ กรมประชาสัมพันธ์ นำ "สารคดี 5 นาที" ซึ่งออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา 06.45 น. เพื่อพิมพ์เป็นบรรณาการแก่ท่านผู้มีเกียรติที่ได้กรุณามาร่วมในงานพระราชทานเพลิงศพครั้งนี้ จึงขอขอบคุณหัวหน้ากองวิทยาการ กรมประชาสัมพันธ์ไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ขออำนาจบุญกุศลอันเกิดจากการบำเพ็ญกุศล และการพิมพ์หนังสือแจกเป็นวิทยาทานนี้ จงเป็นผลส่งเสริมความดีและกุศลที่ท่านพระราชคุณาภรณ์ได้สร้างสมไว้ ขอได้โปรดดลบันดาลให้ท่านพระราชคุณาภรณ์ประสบแต่สุคติวิสัยในสัมปรายภพนั้นทุกประการ เทอญ.

พี่—น้อง—หลาน

ประวัติย่อ

พระราชคุณาภรณ์ สุนทรธรรมดิลก ตรีปิฎกวิภูษิต ธรรมิกคณิสสร พระราชาคณะชั้นราช (ดาว ญาณธโร ป.ธ. 5) เป็นบุตรของคุณพ่อสิงห์ คุณแม่อุดร พรหมคุณ ชาตะเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2456 ที่บ้านเป๊าะ ตำบลเป๊าะ อำเภออุทุมพรพิไสย จังหวัดศรีสะเกษ ท่านเป็นบุตรคนที่ 2 ซึ่งมีพี่น้องด้วยกัน 7 คน พอโตขึ้นอายุเข้าเกณฑ์เรียนหนังสือ คุณพ่อคุณแม่จึงได้ส่งเข้าเรียนหนังสือที่โรงเรียนประชาบาลที่บ้านเป๊าะ จนจบการศึกษาชั้นสูงสุดของโรงเรียนในสมัยนั้น ด้วยอุปนิสัยอันโอบอ้อมอารีย์ สุขุมเยือกเย็น คุณพ่อคุณแม่จึงได้บวชเณรให้ที่วัดบ้านเป๊าะ เมื่อ พ.ศ. 2470 เล่าเรียนจนสอบนักธรรมชั้นตรีได้ในปี พ.ศ. 2471 ต่อมาท่านได้ขออนุญาตจากคุณพ่อคุณแม่เดินทางไปเรียนต่อที่จังหวัดอุบลราชธานี โดยเข้าเรียนอยู่ในสำนักเรียนวัดศรีทอง พ.ศ. 2474 สอบได้นักธรรมชั้นโท ครั้นเมื่ออายุครบ 20 ปี ได้อุปสมบทในสำนักวัดศรีทอง เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2476 เวลา 15.40 น. โดยมีพระศาสนดิลก (เสน) เป็นอุปัชฌายะ พระมหาสว่าง เป็นกรรมวาจาจารย์ ต่อมา พ.ศ. 2477 สอบนักธรรมชั้นเอกได้ที่สำนักเรียนวัดสุปัฏนาราม อำเภอเมือง จังหวัดอุบล ฯ ท่านได้พยายามบากบั่นมุ่งสอบทางเปรียญธรรมและในปี พ.ศ. 2480 ท่านก็สอบได้ประโยคเปรียญธรรม 3 ที่สำนักเรียนวัดสุปัฏนาราม และในปี พ.ศ. 2480 นี้ ท่านได้รับแต่งตั้งให้ไปเป็นครูช่วยสอนที่โรงเรียนวัดบ้านท่าไห อ. วารินทร์ชำราบ จ. อุบล ฯ ต่อมาเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2481 ท่านได้กราบลาท่านอาจารย์เจ้าอาวาสวัดศรีทองและบรรดาญาติโยมชาวอุบล ฯ เดินทางเข้าไปศึกษาต่อที่กรุงเทพ ฯ

ในการเดินทางเข้าไปศึกษาต่อที่กรุงเทพ ฯ ครั้งนั้น ท่านได้ไปประจำอยู่ที่สำนักเรียนวัดปทุมวนาราม ต. ปทุมวัน อ. ปทุมวัน จังหวัดพระนคร ในปี พ.ศ. 2482 ท่านก็สอบได้ประโยคเปรียญธรรม 4 ปี พ.ศ. 2483 ท่านสอบ

ได้ประโยคเปรียญธรรม 5 ต่อมาทางคณะสงฆ์ได้นิมนต์ให้ท่านไปเผยแผ่พระ–พุทธศาสนาทางภาคเหนือ ตั้งแต่จังหวัดลำปาง จนถึงจังหวัดเชียงราย เป็นระยะการเดินทางเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ให้คุณค่าเป็นอย่างดียิ่ง และท่านได้เดินทางกลับมาจำพรรษายังสำนักเดิม ท่านได้ตั้งหน้ามุมานะที่จะสอบประโยคเปรียญธรรม 6 ให้ได้ แต่ก็พอดีสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้เกิดขึ้น จึงทำให้การเล่าเรียนของท่านต้องหยุดชงักไปด้วย ครั้นสงครามสงบลงในปี พ.ศ. 2486 ทางกรรมการศาสนาได้แต่งตั้งให้ท่านเป็นผู้บริหารการศึกษาปริยัติธรรมของจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งในระยะนั้นคณะสงฆ์ทั้งมหานิกายและธรรมยุติยังรวมกันอยู่

ในการมาบริหารการศึกษาครั้งนั้น ท่านได้มาประจำอยู่ยังสำนักวัดหลวงสุมังคลาราม โดยมีเจ้าคุณพระชินวงศ์ศาจารย์เป็นเจ้าคณะจังหวัดศรีสะเกษ ท่านได้ทุ่มเททั้งกำลังสติปัญญา และ กำลังกายบริหารการศึกษาด้านปริยัติธรรมอย่างเต็มความสามารถ ท่านได้ก่อสร้างโรงเรียนปริยัติธรรมขึ้นในวัดหลวง จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ซึ่งในขณะนี้คือตึก "ราษฎร์นฤมิตร" นอกจากนี้ท่านและเจ้าคุณพระชินวงศ์ได้วางโครงการสร้างวัดใหม่ขึ้นหลายวัด เช่น วัดประชานิมิตร วัดป่าประชารังสรรค์ (ห้วยทับทัน) วัดป่าประชารังสฤษ (กันทรารมณ์) วัดป่าสำราญ วัดป่าโนนทราย ซึ่งวัดเหล่านี้ระยะนี้ก็กำลังเร่งรัดพัฒนาให้เจริญขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งบางวัดอยู่ในสภาพเจริญรุ่งเรือง เป็นที่พึ่งพาอาศัยของพุทธศาสนิกชนได้แล้ว ในปี พ.ศ. 2508 ท่านได้ของบประมาณจากกระทรวงศึกษาธิการเพื่อสร้างตึกเรียนในวัดหลวง เป็นเงิน 500,000 บาท สร้างสำเร็จมีชื่อว่าตึก "ดาราภรณ์" เป็นโรงเรียนให้กุลบุตรกุลธิดาได้ศึกษาเล่าเรียนกันต่อไป เป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในด้านการจัดการศึกษาของชาติ ท่านเป็นผู้มีอุดมคติว่าอยู่เพื่อสร้าง ท่านจึงได้พยายามสร้างทุกอย่างเท่าที่ความสามารถของท่านจะทำได้ ในระยะนี้ก็เป็นผู้ริเริ่มหัวเรี่ยวหัวแรงในการสร้างพระอุโบสถวัดบ้าน

เป๊าะ แต่ท่านก็มาด่วนจากไปเสียก่อนที่การก่อสร้างจะเสร็จ แม้แต่สิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ ท่านก็ไม่ปล่อยปละละเลย พยายามสร้างซ่อมแซมอยู่เสมอ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ย่อมจะประจักษ์แก่ พระภิกษุ สามเณรและญาติโยมผู้ได้พบเห็นอยู่แล้ว

เมื่อประมาณเดือนพฤษภาคม 2510 ท่านรู้สึกไม่สบายเนื่องจากโรคกระเพาะอาหารและลำไส้ ท่านได้รับการรักษาบ้างตามสมควร แต่อาการก็ไม่หายมีแต่ทรงกับทรุด เพราะระยะนี้ท่านกำลังเร่งรัดการก่อสร้างเมรุภายในวัดหลวงอยู่และการพัฒนาถนนตำบลเป๊าะ ชักชวนชาวบ้านสร้างโรงไฟฟ้าที่ตำบลเป๊าะ จึงไม่ได้ตั้งใจรักษาโดยแท้จริง เพราะกลัวงานจะไม่เสร็จสมความมุ่งหมาย ท่านพยายามเอากำลังใจรักษา แต่โรคภัยมันไม่ยอมแพ้ท่าน ในเดือนมิถุนายน 2510 จึงได้ไปรับการตรวจที่กรุงเทพ ฯ อาการของท่านเริ่มหนักขึ้น แต่ก็พยายามอดทนขึ้น ๆ ล่อง ๆ กรุงเทพ ฯ – ศรีสะเกษทุก ๆ 3–7 วัน ทั้งนี้กลัวจะขาดพรรษา เพราะอยู่ในระหว่างพรรษา ครั้นเมื่อทางโรงพยาบาลสงฆ์ได้นิมนต์ให้ท่านพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล เพื่อจะได้ทำการผ่าตัด ท่านจึงยอมพักรักษาตัวตามคำสั่งแพทย์ ท่านได้เข้าห้องผ่าตัดเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2510 เวลา 08.45 น. ท่านมาเริ่มรู้สึกตัวเมื่อเวลา 13.15 น. ตั้งแต่นั้นอาการของท่านก็เริ่มดีขึ้นเรื่อย ๆ จนสามารถเดินได้ พูดคุยได้ ฉันอาหารด้วยตนเองได้ และแพทย์ได้ทำการตัดไหมที่เย็บแผลในตอนเช้าวันที่ 20 ตุลาคม 2510

ตกดึกในคืนวันที่ 21 ตุลาคม 2510 เวลาประมาณ 04.35 น. โดยไม่มีใครคาดฝันมาก่อน อาการของท่านกลับเพียบหนักลง แพทย์ต้องสั่งให้น้ำเกลือและอ๊อคซิเจน ตลอดเวลา แต่อาการก็ไม่ดีขึ้น แพทย์ได้พยายามช่วยเหลือจนสุดความสามารถ จนถึงวันที่ 12 พฤศจิกายน 2510 เวลา 18.20 น. ท่านก็สิ้นใจไปอย่างสงบ ท่ามกลางความเศร้าโศกอาลัยอาวรณ์ของอาจารย์ ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงและลูกศิษย์ ซึ่งทุกคนได้พยายามช่วยเหลือปรนนิบัติจนสุดความสามารถ

พี่

วันที่ 12 พฤศจิกายน 2510 เป็นวันที่น้องได้รับความเศร้าโศกและเสียใจที่สุดซึ่งจะลืมไม่ได้เลย เพราะการสูญเสียพี่ผู้เป็นที่รักและเคารพยิ่งของน้อง รู้สึกเหมือนกับว่าส่วนหนึ่งของชีวิตได้บุบสลายไปด้วย พี่ผู้ให้ความรักความเมตตาปราณีเสมอมา เฝ้าห่วงใยในทุกข์สุข อบรมน้องให้คิดชอบประพฤติชอบเพื่อความสุขความเจริญในปัจจุบันและอนาคต เป็นประดุจดังร่มโพธิ์ร่มไทรที่น้องได้พึ่งพิงอย่างอบอุ่นเสมอมา แต่ต่อนี้ไปจะไม่มีพี่ที่จะคอยรักและเป็นห่วงอีกแล้ว ถึงแม้จะทราบดีว่าความตายเป็นสิ่งซึ่งไม่มีใครจะหลีกเลี่ยงได้ก็ตาม แต่ก็อดไม่วายโศรกเศร้าและมีความทุกข์อย่างสาหัส อันพระคุณของพี่นั้นมีมากจนสุดที่จะพรรณาได้ และไม่มีวันจะตอบแทนได้หมดแม้เพียงครึ่งเดียว

เดชะ ด้วยจิตอันบริสุทธิ์ ระลึกถึงพระคุณอันยิ่งใหญ่นี้ ขอดวงวิญญาณของพี่ที่สถิตอยู่แห่งหนตำบลใดก็ตาม ขอได้โปรดรับทราบถึงความรักความอาลัยและความเคารพนับถืออย่างสูงสุดของน้องด้วย อันกุศลผลบุญที่น้องได้ประกอบมาแล้วและที่จะบำเพ็ญในกาลต่อไป น้องขอตั้งจิตอธิฐานให้กุศลผลบุญนั้น ได้โปรดบันดาลให้พี่อันเป็นที่รักยิ่งของน้อง จงประสบแต่ความสุขเกษมสำราญในสัมปรายภพโดยควรแก่คติวิสัยชั่วกาลนาน

จ ง ศั ก ดิ์

12 พ.ย. 2510

รูปํ ชีรติ มจฺจานํ นามโคตฺตํ น ชีรติ

รูปของผู้มีความตายเป็นสภาพย่อยยับดับไป ส่วนชื่อและโคตร
เกียรติคุณหาย่อยยับไปด้วยไม่

รำลึกถึง

จากวันนั้นนับนานจนบัดนี้ สิบสองที่พฤศจิกาพาให้หวล
เป็นวันจากพรากกันนิรันดร แลนอาวรณ์คนึงหาทุกนาที
เมื่อครั้งก่อนเราอยู่คู่พี่น้อง พี่คอยป้องปากพร่ำรำพรรณสอน
เป็นคำเตือนดุด่าว่าอ้อนวอน เฝ้าสั่งสอนให้ประพฤติดีมีศีลธรรม
ตั้งแต่นี้ต่อไปไม่มีพี่ อันน้องนี้จดจำคำพี่สั่ง
ยังกึกก้องระทึกใจอยู่ทุกวัน ไม่เหหันหลงลืมยืนยาวนาน
นับแต่นั้นเงียบเหงาไร้เงาพี่ อยู่ต่างที่ต่างทางต่างสถาน
แต่ดวงจิตแนบสนิทอยู่ยืนนาน พร่ำเรียกขานถึงพี่ทุกวี่วัน
อันดาวเดือนจากฟ้ายังมาใหม่ แต่ดาวพี่จากไม่กลับลับเงียบเหงา
ทิ้งฟากฟ้าแผ่นดินถิ่นเคยเนาว์ ให้น้องเฝ้าครวญหาน้ำตานอง
โอ้เวรกรรมจำจากพรากกันแล้ว เหมือนดวงแก้วอันประเสริฐเลิศลอยหนี
พี่จากไปไกลลับนานนับปี ตั้งแต่นี้ไม่พบประสบกัน
แม้กายใจน้องเผลอล่วงเกินพี่ ทั้งทางดีทางชั่วอันมัวหมอง
ขอดวงจิตพี่ทราบน้องกราบกราน อยู่สถานที่ใดโปรดได้ยิน
จงยกโทษโปรดน้องให้ผ่องแผ้ว ให้คลาดแคล้วโรคภัยใจสุขี
มีแต่สุขทุกข์อย่ากล้ำมาราวี ดวงจิตพี่คอยปกป้องคุ้มครองภัย

— ธงศักดิ์ —

สิ้นแล้วหนอร่มโพธิ์

วันที่ 12 พฤศจิกายน 2510 ข้าพเจ้านั่งทำงานรู้สึกว่าไม่สบายใจ อึดอัด เพราะจิตใจข้าพเจ้าจดจ่ออยู่ที่หลวงพี่ ที่นอนอยู่โรงพยาบาล ความนึกคิดมันจดจ่ออยู่กับท่ออ๊อกซิเย่นที่ช่วยหายใจ และสายยางที่หมอให้น้ำเกลือ เมื่อเลิกทำงานข้าพเจ้ารีบกลับบ้านอาบน้ำ ให้แม่บ้านเขาหาข้าวทาน เมื่อทานข้าวเสร็จข้าพเจ้านั่งสูบบุหรี่ ใจบอกตัวเองว่าเย็น ๆ สักหนึ่งทุ่มจึงจะไป เพราะเคยปฏิบัติเสมอ ต้องนอนเฝ้าท่านที่โรงพยาบาลสงฆ์เกือบจะทุกคืน นอกจากวันไหนมีลูกศิษย์ท่านเยอะและเพื่อนพระภิกษุของท่าน เพราะที่ทำงานของข้าพเจ้าเลิกทำงานตั้ง 5 โมงเย็นกว่าจะกลับถึงบ้านก็เกือบจะ 6 โมง

ข้าพเจ้าสูบบุหรี่ยังไม่ถึงครึ่งมวน ก็เห็นหลานชายมาตามที่บ้าน บอกว่าหลวงลุงสิ้นใจเสียแล้ว เสมือนกับสายฟ้าฟาดเปรี้ยงลงตรงหัวใจของข้าพเจ้า ข้าพเจ้านั่งตัวแข็ง จนบุหรี่ไหม้มือข้าพเจ้า ข้าพเจ้าปล่อยโฮออกมาเหมือนเด็ก ๆ พูดอะไรไม่ออก ศีรษะหนักอึ้ง ใจหวิวเหมือนใครมาควักดวงใจของข้าพเจ้าไป ข้าพเจ้าพูดหลุดปากออกมาได้คำเดียวเท่านั้นว่า

"สิ้นแล้วหนอร่มโพธิ์"

เป็นการสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ที่สุดในชีวิตของข้าพเจ้า ถึงแม้จะสูญเสียผู้บังเกิดเกล้าทั้งสองท่านไปแล้วก็ตาม แต่ข้าพเจ้ายังไม่เสียใจอย่างสุดซึ้งเหมือนการสูญเสียหลวงพี่ของข้าพเจ้าในครั้งนี้ ไม่ใช่ว่าข้าพเจ้าจะลบล้างบุญคุณของท่านผู้บังเกิดเกล้าทั้งสองผู้บังเกิดเกล้าเป็นผู้ให้กำเนิด เลี้ยงดูมาและพระคุณอื่น ๆ อีกหลายอย่าง สุดที่จะพรรณนาก็ตาม ทุกวันนี้ ที่ข้าพเจ้าลืมตาอ้าปากเหมือนกับคนอื่นเขาได้ก็เพราะหลวงพี่

ข้าพเจ้า ท่านให้ข้าพเจ้าได้รับการศึกษา อบรมสั่งสอน ถ้าทำอะไรผิดพลาดท่านก็คอยตักเตือน คอยแนะแนวทาง คอยให้กำลังใจ ข้าพเจ้าจึงนับถือหลวงพี่เหมือนบิดาผู้บังเกิดเกล้า

วันที่ 12 พฤศจิกายน เวลา 18.20 น. พระยามัจจุราชก็มาพรากชีวิตท่านไป ปล่อยให้พี่ ๆ น้อง ๆ ตลอดหลาน ๆ สุดแสนที่จะอาลัย ท่านไม่น่าจะจากเราไปในเวลาอันสั้นเช่นนี้เลย ตั้งแต่นี้ต่อไป พี่ ๆ น้อง ๆ จะไม่ได้ฟังคำตักเตือนสั่งสอนของท่านอีกแล้ว

เมื่อท่านยังมีชีวิตอยู่ ท่านพยายามทำงานให้ส่วนรวมไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย ด้วยกุศลผลบุญของท่านซึ่งได้แต่ประกอบความดีเสมอมา จงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของท่าน จงไปสู่ที่สุขติเทอญ

น้องคนสุดท้อง

อปฺปมตฺโต อยํ คนฺโธ
ยฺวายํ ตครจนฺทนี
โยจ สีลวตํ คนฺโธ
วาติ เทเวสุ อุตฺตโม

กลิ่นหอมของไม้หอมหรือไม้จันทร์นี้มีจำนวนน้อยนัก แต่กลิ่นของผู้มีศีลประเสริฐสุด ฟุ้งขจรไปในหมู่เทวดาและมนุษย์

◁ อาลัย หลวงลุง ▷

พฤศจิกายนก่อนอาลัยให้หม่นหมอง ที่สิบสองหลวงลุงพรากมาจากหนี
ให้หลานอยู่ดูเหงาเศร้าทวี ตั้งแต่นี้ต่อไปไม่เห็นกัน
เมื่อยังอยู่ท่านคอยพร่ำร่ำคำสอน ให้บั่นทอนบ่อนกิเลสเทศนา
ทั้งน้องพี่ญาติบุตรกุลธิดา เป็นวาจาเตือนย้ำให้หมั่นปรน
จงทำดีมีศีลสัตย์ประหยัดทรัพย์ ให้บังคับดวงจิตคิดหลีกหนี
อันความชั่วอย่าทำตัวไปเศร้าศรี เป็นวจีสำไว้ให้ทบทวน
ควรขยันหมั่นศึกษาหาความรู้ เพื่อเชิดชูวงศ์ตระกูลให้สูงศักดิ์
จงทำดีเอาไว้ให้โลกรัก อย่าได้หักลืมถลำจะช้ำใจ
ขอกราบไหว้บูชาภาษาประสิทธิ์ เป็นคติเตือนใจอันใหญ่หลวง
ให้ทุกคนหมั่นกระทำจำใคร่ครวญ จงคิดหวลเป็นประจำทุกวันเทอญ
ขออัญเชิญปวงเทวาช่วยอารักษ์ จงป้องปักษ์ดวงวิญญูสู่สวรรค์
ให้หลวงลุงจงเป็นสุขทุกนิรันดร์ ชั่วกัปกัลย์จงสถิตย์ในนิพพาน

สมัย พรหมคุณ

หลวงลุงของหลาน

12 พฤศจิกายน 2510 เวลา 18.20 น. หลวงลุงอันเป็นที่รักและเคารพอย่างสูงสุดของหลานได้จากไปอย่างไม่มีวันกลับ ท่านหลวงลุงได้เป็นผู้นำแสงสว่างมาสู่ชีวิตของหลาน อบรมสั่งสอน ส่งเสริมสนับสนุน เป็นกำลังใจในทุกสิ่งที่เป็นความดีความเจริญแก่ชีวิตของหลาน ให้ความรักใคร่เมตตากรุณาซึ่งยากจะหาผู้ใดมาเทียมเท่า ความรักความอาลัยของหลานจะไม่มีวันเสื่อมคลายไป ท่านหลวงลุงจะคงเป็นพระที่หลานเคารพอย่างสูงสุด ทั้งยามอยู่และยามจาก

ขอกุศลบุญราศีแห่งคุณความดี ที่ท่านหลวงลุงประกอบมาตลอดชีวิต และถ้ามีกรรมดีที่เกิดจากการกระทำของหลาน จงเป็นผลสนองให้ดวงวิญญาณของท่านหลวงลุงไปสู่สุขคติในสัมปรายภพนั้นเทอญ

สงบภัย

มธุ วา มญฺญตี พาโล
ยาว ปาปํ น ปจฺจติ
ยทา จ ปจฺจตี ปาปํ
อถ (พาโล) ทุกฺขํ นิคจฺฉติ

คนเขลาย่อมสำคัญบาป ว่าเป็นดุจน้ำหวาน
ตราบเท่าที่บาปยังไม่ให้ผล
แต่เมื่อใดบาปให้ผล เมื่อนั้นคนเขลาย่อมประสบทุกข์

อาลัย

พระราชคุณาภรณ์ ข้าพเจ้ารู้จักท่านแต่ครั้งเป็นพระญาณวิเศษ ท่านเป็นผู้มีจริยาวัตรและคุณธรรมอันดีงามและมีความเมตตากรุณาเป็นเนืองนิจ ซึ่งยากที่จะหาผู้ใดเสมอเหมือน บัดนี้ท่านได้จากไปอย่างไม่มีวันกลับ ในฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นคนหนึ่งที่คุ้นเคยกับท่าน มีความอาลัยและเสียดายในการด่วนจากไปของท่านพระราชคุณาภรณ์ครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง

ขอกุศลแห่งความดี จงนำวิญญาณของท่านไปสู่สุขคติในสัมปรายภพนั้นเถิด.

วงส์ศิริ

อตฺตนาว กตํ ปาปํ อตฺตนา สงฺกิลิสฺสติ
อตฺตนา อกตํ ปาปํ อตฺตนาว วิสุชฺฌติ
สุทฺธิ อสุทฺธิ ปจฺจตฺตํ นาญฺโญ อญฺญํ วิโสธเย
ตนเองทำบาปไว้ ตนก็เศร้าหมองเอง
ตนไม่ทำบาปไว้ ตนก็บริสุทธิ์เอง
ความบริสุทธิ์หรือไม่บริสุทธิ์เป็นของเฉพาะตัว
คนอื่นจะทำให้คนอื่นบริสุทธิ์หาได้ไม่

ดาโรวาท คำสอน

สังขารนี้อนิจจังบ่อตั้งเที่ยง จริงแล้ว
มีแต่หลอนหลอกล่อลวงให้ล่าหลง
ไผผู้ปลงภาคได้ใจบ่อเกี่ยวสังขาร
ปานได้เหาะทั้งเป็นดังหงษ์เหิรฟ้า

กายใจนี้อาศัยที่กันอยู่ จริงดาย
ต่างคนก็ต่างกล้าบ่อกลัวย้านหย่อนไผ
คราวเมื่อกายหากได้สุขเกิดมีมา
ใจบ่อโดยดีนำก็เหล่าชิงเป็นฮ้าย

ดีชั่วนี้ก็ตามแต่ตัวเขา
อย่าได้เอาเหามาใส่หัวให้ตัวฮ้อน
มันจักรุงรังยุ่งนุงนังหนักเหนื่อย
ดีชั่วไผก่อไว้กรรมสิให้แก่เขา

ครั้นแม้นย้านกรรมชั่วสิตามเผา
กลัวเหล่าเสียพงศ์พันธุ์ผ่องโตก็หมองไหม้
ให้ค่อยทำดีไว้ทำไปให้ติดต่อ กันเน้อ
ผลจักมาก่อเกื้อเผื่อผื้นตั้งแต่ดี

คนเฮานี้ความพอบ่อมีดอก
มีแต่อยากอยู่เรื่อยเริงล้วนบ่อได้เซา
แนมท่อออกปากเว้าก็ว่าแต่โตจน
มันหากเป็นความจริงเพราะใจเป็นข้า

ครั้นแม่นเจ้าตัดไม้ให้เหลียวเบิ่งทังบน
ครั้นสินินทาคนให้เบิ่งฝาบังก้น
อย่าได้พุม ๆ เว้าสะหาวโตอวดเก่ง
ลางเทื่อแมวบักน้อยสิค่อยจ้องนั่งพึ่ง

ครั้นได้นั่งแท่นแก้วมณีโชติแสงใส
อย่าได้ลืมเงาโตส่องลงในแก้ว
มันจักเป็นลิงได้มณีใสลูกประเสริฐ
มัวแต่โดดโลดเต้นพาแก้วจุ่มจม

ครั่งหากแดงอยู่แล้วเติมครั่งก็ยังแดง
ครั้นแม่นเทปูนขาวตื่มลงสิแปรปลิ้น
ไทยจักเป็นไทยดั้งไทยเดิมไทยใหม่
ก็หากไทยสู่ก้ำสองเชื้อตั้งแต่ไทย

ปลูกต้นไม้หวังว่าอยากกินผล
ศีลทานทำก็เผื่อบุญภายหน้า
อุปมาฝูงเฒ้าตายายพ่อแม่ เฮาดาย
เลี้ยงลูกหลานต่อไว้คราวแค้นสิซ่อยแฮง

อันหนึ่งวัดวาน์เป็นที่แดนสงบ
เป็นนาบุญของเฮาสู่คนถนอมไหว้
ไผผู้เดินไปใกล้ภายในเขตต์ควาง
อย่าได้เหยาะหยอกเล่นเสียงห้าวบ่อควร
ยามเมื่อเพิ่นต่อตั้งพั่งเทศน์เอาบุญ
อย่าได้ทำเสียงเข็งอวดโตสะหาวต้าน
มันจักเป็นกรรมฮ้ายเปโตหูใหญ่
ให้ค่อยอดค่อยเยือนยังสิได้แต่บุญ
อย่าได้เปลือยโตเข้าอารามสงฆ์เขตต์ควาง
ผู้มีศีลอยู่สร้างทางฟ้าฝ่ายนิพพาน
มั้นหากดูประจานแท้บ่อควรนาให้คิดฮ่ำ
ยามทำบุญเพิ่นก็ยังแต่งโก้มาเข้าวัดวา

ไผผู้มีลูกน้อยอย่าได้ปล่อยตามใจหลายเน้อ
เด็กหากเยาว์วัยคิดบ่อหิ่นตรองหลังหน้า
มีแต่เฮฮาเล่นลืมโตบ่อฮู้เมื่อ
ครั้นบ่อแปลงแต่น้อยสูงขึ้นสิล่วงสอน
การตีเฆี่ยนเด็กหลายเกิ่นขนาด ไปนั้น
มันสิด้านไม้แซ้บ่อยอมแพ้เมื่อหลัง
ให้ค่อยสังเกตไว้ นิสสัยชอบของเขา
แล้วจึงเอาทั้งขึ้นข่มยอตามเรื่อง
เด็กหากเฮียนคำเข้าการทำกับพ่อแม่
ทั้งหมู่ญาติพี่น้องสหายเพื่อนพร่ำกัน
ดีชั่วนั้นก็แล้วแต่ตัวพิมพ์
อันที่ภาษาเด็กมีแต่จำอยากทำบ้าง

เฒ่าหากมีหลายเฒ่าหัวขาวมีหลายอย่าง
เฒ่าหนึ่งมัวแต่งโก้หลงย่องว่าโต
เฒ่าหนึ่งโมโหฮ้ายกินสุราแทงถั่ว
เฒ่าหนึ่งมัวหยอกเล่นหลานน้อยอยู่เฮือน
อันที่แนวคนเฒ่าเอาบุญเป็นที่เพิ่งดีดาย
ศีลธรรมเพียรก่อสร้างรักษาไว้จึงควร
อุปมาคือไม้ลำสูงใกล้ตลิ่ง จริงนา
คอยแต่วันสิหิ่งจมปิ้งอยู่เสมอ
อย่าได้ผัดวันไว้ประกันคืนให้ก้าวล่วงไปเน้อ
ว่าแต่มื้อใหม่พุ้นปีหน้าจั่งสิทำ
อันว่าสังขารล้ำกายาบ่อคงที่ จริงนา
มื่อหนึ่งหนาวคราวหนึ่งฮ้อนเจ็บไข้ท่อกัน

พึงเนอหล่าทารกาผู้เกิดใหม่
พี่สิไขต่อเจ้าคำน้อยให้จื่อเอา
อย่าได้มัวเมาเล่นเฮฮาเขาสิด่า
ชาติศาสนาของหมู่เจ้าสิสูญเศร้าเสื่อมถอย
เจ้าผู้น้อยให้ฮีบฮ่ำเฮียนผญา
ไผผู้บ่ปัญญามีจึงสิเฮืองเมื่อหน้า
อย่าได้เฮฮาเล่นกลางคืนให้ดึกดื่น
มันบ่อเป็นประโยชน์แท้สูเจ้าอย่าทำ

เป็นชายให้ปัญญาไวคิดอ่าน เอาเน้อ
การหากินอย่าคร้านการสร้างหมั่นกระทำ
อย่าได้มัวเมาเล่นการพะนันเบี้ยโบก
สุราเป็นพี่น้องเมาเรื่อยอยู่บ่อเซา
เจ้าหากเป็นชายกล้ากรุณาเพศอ่อน
อย่าได้เอาเปรียบซ่อนหมายมั่นข่มเขา
ถึงแม่นออกปากเว้าอย่าหยามเหยียดฝูงหญิง
ให้ค่อยหลิงดูทางแห่งธรรมดาสร้าง

เพิ่นปลูกอ้อยก็หวังว่าอยากกินหวาน
ผู้เพิ่นทานเงินทองก็เผื่อบุญภายหน้า
สังสิโลภาเลี้ยวขะโมยของ ๆ ท่าน
ตีนมือมีสู้ด้านควรมั่นหมั่นกระทำ
ไผบ่อมีศีลห้าสิกขาเดียวบ่อตั้งต่อ
พอแต่มีรูปร่างให้คนเอิ้นว่าคน
แต่ว่าภายในซ่อนแฝงมารยักษ์ใหญ่
เกิดมาขวางแผ่นฟ้าหนาพื้นแผ่นดิน

การที่เป็นหญิงนี้ว่าจี่ให้มันหม่วน
ชวนให้คนอื่นได้ฟังแล้วอ่าวถึง
อย่าได้เบิ่ง ๆ เว้าเสียงแข็งเกินขนาด
เขาสิว่าหญิงปากห้วยไหลเรื่อยอยู่บ่อเซา
กิริยากายนั้นเป็นสำคัญให้หญิงพร่ำเพียรเน้อ
ทั้งเดินลุกย่างย้ายให้งามพร้อมสู่อัน
ใจก็ให้เที่ยงมั่นเสมอดังเสาหิน
จึงสิสมแนวนามแม่เมืองครองบ้าน

อันหนึ่งออกปากเว้าอย่าแฝงผ่ายมารยา
อันแต่ภาษาจริงก็ต่างกันกลับแกล้ง
ให้ค่อยแพงมันไว้จำใจจึงแจกจ่าย
ใช้ไปหลายเขาสิเอิ้น "ยายกล้วยหาบหมากยอ"

ปราชญ์กล่าวย่องว่าหญิงเปรียบบุบผา
อุปมาคือดาวดอกดวงของฟ้า
โลกจักอากูลเศร้าหญิงเฮาเป็นคนแต่ง
สวรรค์โลกหลุ่มได้ก็หญิงสร้างแต่งเอา

ยามเมื่อแขกเข้าบ้านอย่าได้ด่าหมูแมว
อย่าได้เผยความในให้แขกเห็นของซ่อน
อย่าได้นินทาพื้นคนเฮือนให้แขกหุ่ม
เขาเป็นคนต่างบ้านบ่อควรล่มเชื่อเขา

อันหนึ่งแขกเข้าบ้านให้ถามไถ่ความประสงค์
กิริยาพาทีสู่อันให้ดูไว้
หลักฐานมั่นเคยกันหรือว่าบ่อ
ถ้าบ่อควรอย่าต้อน ๆ เผยบ้านให้ล่วงเฮือน

เฮาผู้เป็นแขกบ้านได้พักจอดเซานอน
ขอให้ไป–มาดีอย่าได้มีความฮ้อน
ยามสิจรไปหน้าอำลากันมิตรฝาก
เป็นดังจากแต่เนื้อให้ใจห้อยคิดเถิง

บุ้ บุ้ญญาคม

เรื่อง "ธรรมอันเป็นเหตุแห่งความเจริญยศ"

จากบทความบางตอนของ สมเด็จพระสังฆราช (อุฏฐายี) วัดมกุฏกษัตริยาราม

ในหนังสือธรรมจักษุ เล่ม 52 ตอน 4 มกราคม 2510

บรรยายทางวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันที่ 22 มิถุนายน 2510 เวลา 6.45 น.

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงแสดงธรรมอันเป็นเหตุแห่งความเจริญยศไว้ ๗ ประการ คำว่ายศนั้น หมายถึงความนับถือของประชุมชน ท่านจำแนกเป็นสอง คือ ผู้ที่ทำความดีเป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่เพื่อนมนุษย์เป็นอันมาก ก็ได้รับความนับถือยกย่องของชนเป็นอันมาก ความนับถือนี้จัดเป็น ยโสแปลว่า ยศ ซึ่งเป็นยศอันเกิดแต่ทำความดีเป็นส่วนประชาชน ส่วนผู้ที่รับราชการและได้รับตำแหน่งหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ราชการ พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขของชาติ ก็พระราชทานยศบรรดาศักดิ์ให้เป็นเครื่องหมายประกาศคุณงามความดี ยศที่พระมหากษัตริย์พระราชทานนี้ ถือกันว่ามีค่าสูงเป็นที่นิยมนับถือสืบต่อกันมาหลายชั่วหลายชั้น และถ้าใครได้รับพระราชทานยศ บรรดาศักดิ์ ก็รู้สึกภาคภูมิใจ และเป็นที่นับถือของประชาชน ลูกเต้า หลานเหลนที่เกิดมาก็ได้รับความนับถือด้วย แต่ยศทั้ง 2 สายนี้ เป็นผลอันเกิดแต่คุณงามความดีที่ได้บำเพ็ญให้เป็นประโยชน์แก่ชาติแก่ศาสนา และแก่พระมหากษัตริย์

สมเด็จพระบรมศาสดา ทรงแสดงพระธรรมอันเป็นเหตุเจริญยศไว้ 7 ประการ ดังพระบรรหารว่า "ยศคือความนับถือของประชุมชน ย่อมเจริญยิ่งแก่บุคคลผู้มีความหมั่นขยัน ผู้มีสติ ผู้กระทำการงานสะอาด ผู้ใคร่ครวญพิจารณาแล้วจึงทำ และผู้ระวังตัวดี และผู้เลี้ยงชีพโดยธรรม ผู้ไม่ประมาท

จึงรวมได้คุณธรรมเป็นเหตุเจริญยศ คือ

1. อุฏฐานะ คือความขยันหมั่นเพียร
2. ความมีสติรอบคอบ
3. ทำการงานสะอาด
4. ใคร่ครวญพิจารณาเหตุผลก่อนจึงทำ
5. มีความสำรวมระวังดีไม่ให้ดำเนินการผิดพลาด
6. เลี้ยงชีวิตโดยชอบธรรม
7. ความไม่เมา

มีอรรถาธิบายพอเป็นทางปฏิบัติของผู้ต้องการความเจริญยศ ดังต่อไปนี้ บุคคลที่มีประโยชน์แก่โลกทำทุกสิ่งทุกอย่างสำเร็จ ก็เพราะความขยันหมั่นเพียร ความหมั่นเพียรจึงเป็นกำลังสำคัญนำให้เป็นประโยชน์แก่ตน แก่หมู่คณะ คนเกียจคร้าน ไม่มีใครต้องการ แม้คนใช้สำหรับกวาดบ้าน ถ้าขี้เกียจขี้คร้านแล้ว เดือนเดียวไล่ออกเพราะบ้านช่องรก คนขยันปฏิบัติหน้าที่ของตนบริบูรณ์ไม่บกพร่อง ก็ย่อมเป็นที่พอใจของผู้มอบหน้าที่ให้ ผู้ที่ทำงานทุกอย่าง ส่วนตัวก็ดี ส่วนราชการบ้านเมืองก็ดี ถ้าเป็นผู้ขยันหมั่นเพียรในกิจการ ทำประโยชน์ให้เจริญ ย่อมได้รับความยกย่องนับถือ ฝ่ายผู้เกียจคร้าน ได้ผลตรงกันข้าม คือทำบ้างหยุดบ้าง ทำไม่ตรงเวลาบ้าง ที่ควรทำก่อนทำทีหลัง ทิ้งงานหมักหมมเอาไว้ งานก็เสีย จึงไม่มีใครต้องการปรารถนาคนเกียจคร้าน แต่ทุกคนต้องการคนขยัน

ความขยันหมั่นเพียร คนขยันหมั่นเพียรอยู่ที่ไหนมีประโยชน์ที่นั่น คนเกียจคร้านไม่มีประโยชน์ ไม่มีใครต้องการ เป็นนักเรียน นักศึกษา ถ้าเกียจคร้านศึกษาหาความรู้ก็โง่ สอบไม่ได้ ขี้เกียจทำงานอันเป็นหน้าที่ก็ไม่เจริญ ความขยันจึงเป็นคุณธรรมที่ให้มนุษย์ตั้งตัวได้ ความขยันเป็นสิ่งจำเป็นของมนุษย์

คนขยันนั้นจะต้องมีสติ คือมีความรอบคอบระมัดระวังการงานที่ตนทำ ต้องคิดพิจารณาดูว่าถูกทางสุขทางเจริญที่ตนปรารถนาหรือไม่ หากถูกความประสงค์จึงดำเนิน หากผิดต้องยับยั้งแก้ไข ความมีสติรอบคอบจึงป้องกันความผิดความเสียหายไม่ให้เกิดขึ้น บุคคลผู้มีสติรอบคอบย่อมทำการงานเป็นระเบียบเรียบร้อยทุกประการ

และการงานที่ทำนั้นก็จะต้องเป็นการงานที่สะอาด คือเป็นงานที่สุจริต ไม่เป็นไปเพื่อเบียดเบียนตน เบียดเบียนผู้อื่น งานที่สุจริตก็คืองานที่เป็นบุญเป็นกุศล เป็นประโยชน์ทั้งตนเองและผู้อื่น ราชการบ้านเมือง แม้โดยเฉพาะส่วนองค์พระมหากษัตริย์ก็ย่อมเป็นประโยชน์ส่วนรวมเหมือนกัน ผู้ที่รับราชการด้วยความมีสติรอบคอบ ระมัดระวังความบกพร่องเสียหายไม่ให้เกิดขึ้น ก็ย่อมเป็นผู้เจริญในราชการ

บุคคลจะทำงานรอบคอบ ไม่ผิดทาง ไม่เป็นอกุศล ทุจริต ก็เพราะใคร่ครวญพิจารณาว่าถูกต้องตามทำนองครองธรรมหรือไม่ ถูกระเบียบแบบแผนหรือไม่ ไม่ผิดศีลธรรม ไม่ผิดกฎหมายแล้วจึงทำ เมื่อระวังโดยรอบคอบแล้วการงานนั้นก็เป็นการงานที่ดี ไม่มีผิดพลาดเสียหาย เป็นประโยชน์แก่ตน แก่หมู่คณะและเป็นประโยชน์ส่วนรวม ผู้ที่ใคร่ครวญพิจารณาก่อนแล้วทำ จึงไม่มีทางผิด ท่านจึงมีสุภาษิตกำกับไว้ว่า นิสมฺม กรณํ เสยฺโย ใคร่ครวญพิจารณาก่อนแล้วจึงทำดีกว่า และว่า กตสฺส นตฺถิ ปฏิการํ แปลว่า ทำแล้วทำคืนไม่ได้ ผิดก็ต้องเป็นผิดอยู่นั่นเอง ถ้ามีความระมัดระวัง มีความใคร่ครวญดีแล้วจะไม่มีการทำผิด

ผู้ที่มีความขยันหมั่นเพียร มีสติรอบคอบ ทำการงานสะอาด ใคร่ครวญพิจารณาแล้วทำ และระวังตัวดี ทำอะไรไม่ผิดพลาด ย่อมได้รับบรรลุวิบูลย์ผลที่มุ่งหมาย ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าชีวิตของผู้นั้นเป็นอยู่โดยธรรม คือมีความซื่อตรงสุจริตอยู่ในจิตใจ จึงทำอะไรสำเร็จเรียบร้อยรอบคอบไม่เสียหายแก่ตน แก่หมู่คณะ แก่ประโยชน์ส่วนรวม ได้รับความเชื่อถือไว้วางใจของผู้เป็นประมุขของตนเป็นชั้น ๆ

เรื่อง การประพฤติธรรม

โดย

พระราชธรรมเมธี วัดจักรวรรดิราชาวาส พระนคร

บรรยายทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันที่ 9 พฤศจิกายน 2510 เวลา 06.45 น.

โลกปัจจุบันนี้ ได้รับความเดือดร้อนวุ่นวาย เพราะการเข่นฆ่า การปล้น ขับรถชนคนบนท้องถนน ซึ่งมักมีข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์เป็นประจำทุกวัน ที่เป็นไปอย่างนี้ก็เพราะเหตุว่า คนเราทุกรูปทุกนามที่เกิดมาในโลกนี้ ต่างก็มีพื้นเพนิสัยใจคอไม่เหมือนกัน บางคนเข้าลักษณะว่าร้อนจนไหม้ บางคนก็เย็นจนบูด ไม่มีความพอดี ลืมคิดไปว่า คนเราถึงจะมีความคิดไม่เหมือนกันในเรื่องอื่น ๆ ก็ตาม แต่มีส่วนคิดตรงกันอยู่อย่างหนึ่งสำหรับบุคคลผู้มีจิตใจปกติ สิ่งนั้นคือความไม่อยากตาย เพราะความตายเป็นสิ่งที่ทนทุกข์ทรมานที่สุด ไม่ว่าจะตายโดยวิธีถูกฆ่า รถชน ตกน้ำตาย กินยาตาย หรือตายไปตามกฎของธรรมชาติ คือ เกิด แก่ เจ็บแล้วก็ตาย ก็ตาม เหตุนี้ความตายจึงเป็นของน่ากลัว ทุกชีวิตไม่พึงปรารถนา นอกจากความทุกข์ทรมานส่วนตัวแล้ว ทุกคนยังต้องมีพ่อแม่ลูกเมียที่จะต้องห่วงใย รับผิดชอบแทนกัน การตายจากกันจึงถือว่าเป็นการสูญเสียอย่างใหญ่หลวงที่สุด เพราะคนเราแม้ทรัพย์สินเงินทองจะเสียไปเพราะถูกไฟไหม้ โจรปล้น น้ำท่วม ถูกขะโมยลักจนหมดตัว ถ้ามีชีวิตอยู่ก็เชื่อว่ายังไม่หมดหวังที่จะได้ของเหล่านั้นกลับคืนมา แต่เรื่องของความตายนี้ หากในครอบครัวหนึ่ง ๆ เกิดมีใครล้มตายลงเพียงคนเดียว แม้ผู้ตายนั้นจะเป็นเด็กไร้เดียงสา ความเงียบวังเวงจะครอบงำทุกดวงใจในบ้านนั้น เสียงหัวเราะ และหน้าตาที่เคยยิ้มแย้มแจ่มใสจะหายไปทันที เพราะทุกคนรู้ว่าผู้ตายไม่มีโอกาสจะได้กลับมาพบกันอีก ความตายเป็นเหตุเดือดร้อน วุ่นวาย นำแต่ความเศร้าโศรกสลดใจมาให้โดยส่วนเดียว ที่กล่าวมานี้เป็นเรื่องของมนุษย์ แต่มนุษย์มีความรักในชีวิตของตนอย่างใด สัตว์เดรัจฉานก็เป็นอย่างนั้น เพื่อให้ความเป็นธรรมแก่สรรพสัตว์ พระพุทธองค์จึงได้วางหลักการประพฤติ

ธรรมทางกาย ข้อแรกว่า ให้เว้นจากการฆ่า การเบียดเบียฬ โดยวางองค์ประกอบการฆ่าไว้ถึง 5 ประการด้วยกัน คือ

1. สัตว์มีชีวิต 2. คนรู้ว่าสัตว์มีชีวิต 3. จิตคิดจะฆ่า 4. พยายามที่จะฆ่า และ 5. สัตว์ตายด้วยความพยายามนั้น ถ้าพร้อมกันครบทั้ง 5 ประการนี้ และเจตนาของผู้ฆ่าก็เป็นไปอย่างแรงกล้า คนและสัตว์ที่ถูกฆ่ากมีคุณมาก ผู้ฆ่ามีโทษมาก เจตนาผู้ฆ่าอ่อน คนและสัตว์ที่ถูกฆ่ามีคุณน้อย มีโทษน้อย โทษที่เห็นได้ง่ายและเป็นไปในปัจจุบันก็คือ ความเดือดร้อนของผู้คนบ้านเมือง จิตของคนที่ฆ่าเขาตายย่อมเศร้าหมอง เข้าสู่สภาพที่เลวร้าย เมื่อเจ้าหน้าที่ยังจับตัวไม่ได้ จิตใจของผู้ฆ่าต้องถูกบีบถูกทรมานแสนจะลำบากยากเข็ญ เป็นทุกข์หนักกว่าคนที่ถูกฆ่าตายหลายพันหลายหมื่นเท่า เพราะกลัวคนจะรู้และจับได้ไล่ทันมีการเป็นอยู่หลบ ๆ ซ่อน ๆ มีความหวาดผวาตกใจ ไม่กล้าเข้าไปในสังคมและสมาคม เมื่อเจ้าหน้าที่จับได้เขาก็จะถูกกักขังจองจำตลอดถึงขั้นตัดสินประหารชีวิตไปก็มี โทษที่เห็นได้ยาก คนที่ฆ่าเขาตาย แม้จะมีชีวิตอยู่ในโลกก็หาความสุขกายสบายใจไม่ได้ หากเขาละโลกนี้ไปแล้ว ก็ต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในภพที่เลว อันได้แก่นรก เปรต อสุรกาย และสัตว์เดรัจฉานหลายร้อยหลายพันชาติ ถ้าได้อัตตภาพมาเกิดเป็นมนุษย์ ก็จะเป็นผู้มีอายุน้อย เป็นที่ทราบโดยทั่วกันว่า คนที่ฆ่าคนได้ลงคอนั้น เป็นคนใจดำอำมหิต เหี้ยมโหด ทารุณร้ายกาจ เพราะถูกโมหะครอบงำเห็นผิดเป็นชอบ ฆ่าคนเพื่อล้างแค้น ยิงนกตกปลา ล่าเนื้อ เพื่อความสนุกสนาน ถือเอาการฆ่าเป็นอาชีพ เจตนาก็เป็นไปอย่างแรงกล้า คนประเภทดังกล่าวมานี้ มีวิธีแก้อยู่ 2 วิธี วิธีที่ 1 ต้องอาศัยเจ้าหน้าที่ทางบ้านเมืองคอยสอดส่องกวดขันเพื่อคนเหล่านี้จะได้ไม่มีโอกาสทำความชั่ว ถ้าเกิดมีขึ้นก็จับมากักขังดำเนินคดีตามกฎ–หมายบ้านเมือง เป็นเครื่องพิจารณาลงโทษ แม้จะไม่เป็นธรรมก็เป็นความยุติธรรม วิธีที่ 2 ฝึกอบรมให้เขามองคนอื่นในแง่ดี มีเมตตาสงสารในบุคคลอื่น สัตว์อื่นอยู่เสมอนานเข้าสภาพจิตที่เหี้ยมโหดทารุณก็จะหมดไป ความเมตตาปราณี โอนอ่อนผ่อนตามก็จะเข้ามาแทนที่ โลกนี้ก็จะร่มเย็นเป็นสุขทั่วหน้ากัน.

เรื่อง คารวะ

โ ด ย

พระปริยัติสุธี วัดมหาธาตุ

จากหนังสือวันสงเคราะห์ ภิกษุสามเณรอาพาธ 11 ต.ค. 2510

บรรยายทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันที่ 24 มกราคม 2511 เวลา 6.45 น.

"คารวะ" ตามพจนานุกรม แปลว่า ความเคารพ ความนับถือ "คารวะ" ศัพท์นี้ ถึงแม้จะมีมูลเดิมมาจากภาษาบาลี แต่นักศึกษาทั้งหลายก็ทราบความหมายกันโดยทั่วไป เพราะเป็นศัพท์บัญญัติใช้เป็นสถาบัน

"คารวะ" ยังจัดเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมประจำชาติอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งจะขาดเสียมิได้

ในกลุ่มชนเริ่มต้นแต่ครอบครัว หมู่คณะ สมาคมตลอดจนหมู่ชนในประเทศหนึ่ง ๆ ต่างก็นำเอาการ "คารวะ" นี้ไปใช้เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีที่ต้องทำแก่กันและกันในเมื่อพบปะสนทนาปราศรัยต่อกันตามฐานะซึ่งถือว่าเป็นอารยะธรรม และวัฒนธรรมประจำชาติส่วนหนึ่ง ถึงแม้การคารวะ ความเคารพ ความนับถือนี้จะผิดแผกแตกต่างกันไปบ้าง นั่นเป็นเพราะความนิยมและบัญญัติให้ถูกต้องตามขนบธรรมเนียม ลัทธิประเพณีของชาตินั้น ภาษานั้น ตามกาลเทศะ เท่านั้น

"คารวะ" นอกจากจะแปลว่า ความเคารพ ความนับถือแล้ว โดยความหมายตามอาการก็มีนัยเป็นหลายอย่าง มีลุกขึ้นยืนรับ กราบไหว้ ประณมมือไหว้ หรือการอ่อนน้อมอย่างอื่น อันเป็นความดีความงาม จัดเป็นการ (ไหว้) คารวะ ทั้งสิ้น

ลักษณะการคารวะ ตามขนบธรรมเนียมประเพณีของคนไทย การแสดงคารวะความเคารพนับถือก็ผิดแผกแตกต่างจากชนชาติอื่นบ้างเป็นธรรมดา เพราะลัทธิ

ประเพณีไม่เหมือนกัน ลักษณะการเคารพ (ไหว้) ของชนชาติไทย พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ทรงนิพนธ์ไว้ เพื่อให้ประชาชาติไทยถือเป็นแบบฉบับการแสดงคารวะไว้ ๖ ประการ คือ

1. อภิวาท กราบเท้า
2. วันทนาการ ไหว้
3. นิปัจจนาการ ซบศีรษะ
4. อัญชลีกรรม ประณมมือ
5. นมการ นบนิ้วน้อมเศียร
6. นมัสการ กราบไหว้

นอกจากนี้การแสดงคารวะซึ่งผิดแผกจากลักษณะ 6 ประการนี้ ตามที่ค้นได้ก็มี อปัจจายนะ การถ่อมตน สัมมานะ การยกย่อง ทั้ง ๒ นี้ ก็จัดเข้าในลักษณะแสดงความเคารพได้เช่นเดียวกัน

บุคคลควรคารวะ การแสดงคารวะโดยทั่วไป ต่างก็ยกย่องบุคคลที่มีความเจริญด้วยคุณ 3 ประการ คือ.–

1. ชาติวุฑฺโฒ เจริญโดยชาติกำเนิด มีตระกูลสูงศักดิ์
2. วยวุฑฺโฒ เจริญโดยวัย มีอายุ พรรษากาลเกิดก่อน
3. คุณวุฑฺโฒ เจริญโดยคุณธรรม กล่าวคือ มีความประพฤติเรียบร้อย มีการศึกษาดี มีศีลธรรมอันดีงาม

เพราะการแสดงความเคารพยกย่องต่อบุคคลที่มีคุณธรรมดังกล่าวนี้ ต่างถือกันว่า เป็นจารีตประเพณีอันดีงาม เป็นทางนำความเจริญมาสู่ตน ยิ่งหมู่ชนที่เป็นชาวพุทธที่เข้าถึงพระรัตนตรัยบวกเข้าด้วยแล้ว ถือว่าเป็นมงคลอันยิ่งใหญ่ จัดเป็นพรอันศักดิ์สิทธิ์สามารถนำจิตให้เกิดความสุขความเจริญได้ ดังนัยในมงคลสูตรบทหนึ่งว่า "คารโว จ นิวาโจ เอตมฺมงฺคลมุตฺตมํ" ความเคารพนบนอบเป็นมงคลอันอุดม

เรื่อง พระประจำวัน

โดย

พระรัตนเวที วัดพระเชตุพน

บรรยายทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันที่ 18 กันยายน 2510 เวลา 06.45 น.

คนในโลกนี้ต่างปรารถนาจะให้มีความสุขความเจริญ ได้รับความสะดวกสบายกัน เมื่อต้องการอย่างหนึ่ง ก็ต้องพยายามหาทางปกป้องหลบหลีกสิ่งที่ไม่ต้องการ เพราะความกลัวเป็นพื้นฐาน เช่น กลัวยากจน กลัวแก่ กลัวเจ็บ กลัวตาย กลัวว่าจะต้องพลัดพรากของที่รักจิปาถะทีเดียว เมื่อเป็นเช่นนี้จึงขวนขวายหาที่พึ่งสำหรับเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว เพื่อมิให้เกิดความกลัว และเพื่อบันดาลให้ลุถึงความปรารถนาแห่งตน เราจึงพบเห็นผู้ที่นับถือสิ่งต่าง ๆ เช่น ภูเขา ต้นไม้ พระจันทร์ พระอาทิตย์ หรือสำคัญว่ามีอะไรเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์กราบไหว้อ้อนวอนสิ่งนั้น ๆ ขอให้เป็นที่พึ่ง ซึ่งเป็นเรื่องที่มีมานมนานกาเลทีเดียว พระพุทธเจ้าผู้เป็นพระบรมศาสดาของเรา ทรงสอนให้รู้กับความกลัว โดยอาศัยเหตุผลนั้นก็ลดน้อยลงมา จึงต้องหวนกลับไปหาวัตถุกันอีก อันเป็นเหตุให้มีการสร้างพระพุทธรูปขึ้นบูชากัน เดิมก็คงจะมีไม่กี่ปาง แต่เวลานี้ก็มีกว่า 50 ปางแล้ว

คำว่า "ปาง" นั้น หมายถึง ครั้ง, คราว, เมื่อ, เช่นพระพุทธรูปปางมารวิชัยก็ได้แก่พระพุทธรูปที่มีความหมายถึงคราวที่พระพุทธองค์ทรงชนะมาร แสดงถึง

พระพุทธอิริยาบถตอนนั้น พระพุทธรูปปางที่รู้จักกันทั่ว ๆ ไป ซึ่งนิยมสร้างไว้ประจำสถานที่สำคัญ ๆ เช่น ที่วัดพระเชตุพน และองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐมนั้นมี 5 ปาง คือ

1. ปางพระตรัสรู้
2. ปางพระแสดงปฐมเทศนา
3. ปางพระนาคปรก
4. ปางพระไสยาสน์
5. ปางพระป่าเลไลยก์

ส่วนที่สร้างกันไว้บูชาประจำบ้านหรือสร้างอุทิศเป็นการเฉพาะบุคคลนั้น นิยมสร้างปางที่ประจำวันเกิดของผู้สร้างพระปางประจำวันนั้น จัดตามดาวนพเคราะห์อันเป็นคติทางโหราศาสตร์มีทั้งหมด 9 ปางดังนี้

1. วันอาทิตย์	ปางถวายเนตร
2. วันจันทร์	ปางพระห้ามญาติ
3. วันอังคาร	ปางพระไสยาสน์
4. วันพุธ	ปางพระอุ้มบาตร
5. วันพฤหัสบดี	ปางพระสมาธิ
6. วันศุกร์	ปางพระรำพึง
7. วันเสาร์	ปางพระนาคปรก
8. ประจำดาวราหู	ปางพระป่าเลไลยก์
9. ประจำดาวพระเกตุ	ปางพระมารวิชัย

การบูชาพระประจำวันเกิดนั้น ยังมีบทสวดมนต์ประจำแต่ละวัน ๆ อีก ในโอกาสต่อไป จะนำเรื่องพระประจำวันและบทสวดมนต์มาเล่าให้ฟังเป็นการประดับความรู้

อันการสวดมนต์ไหว้พระ หรือมีพระพุทธรูปไว้กราบไหว้บูชานั้น นับว่าเป็นกุศลกรรมที่น่าสรรเสริญ เพราะเป็นการสร้างคุณธรรมอันดีงามให้บังเกิดในดวงใจ แต่ต้องระวังอย่าให้เป็นการอ้อนวอนให้พระพุทธรูปนั้นเป็นผู้บันดาลสิ่งต่างๆ ให้แก่เรา หรืออย่าหลงบูชาโลหะที่หล่อเป็นพระพุทธรูปนั้นจะเข้าตำราที่เขาว่ากันว่า "ไหว้พระพุทธ ถูกทองคำ ไหว้พระธรรม ถูกใบลาน ไหว้พระสงฆ์ ถูกลูกถูกหลาน" คือเห็นพระพุทธรูปปิดทอง ปิติยินดีอุทานว่า แหมช่างสวยงามจริง ๆ สุกเหลืองอร่ามเทียวกราบแล้วกราบอีก เห็นใบลานหนังสือเทศน์ กราบเอา ๆ ถ้าพระเทศน์ไม่มีใบลานก็รู้สึกว่ามิใช่พระธรรม ไปวัดเห็นพระสงฆ์กำลังลงโบสถ์ลงศาลาไม่ไหว้ จ้องมองดูพระลูกชายพระหลานชายอยู่ที่ไหน พอเห็นเข้ายกมือไหว้ทีเดียว กิริยาเช่นนั้นเป็นบุญเหมือนกัน แต่ไม่ตรงเป้าทีเดียว

ฉะนั้น ในเวลาสวดมนต์ไหว้พระ หรือบูชาพระ ควรวางใจให้สงบ ประคองจิตให้อยู่ในกระแสร์บทสวดมนต์นั้น เพื่อฝึกจิตให้ตั้งมั่นเป็นสมาธิ อันจะเป็นการปรามกิเลส คือ ความโลภ ความโกรธ และความหลง ให้ระงับลงชั่วขณะหนึ่ง นั่นแหละจะเป็นบุญเป็นกุศลประทับใจยิ่งนัก.

เรื่อง ใครเป็นผู้ตั้ง นโม ฯ

โดย

เจริญ แจ่มศรี

เลขาธิการยุวพุทธิกสมาคมบางมูลนาค จังหวัดพิจิตร

บรรยายทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันที่ 29 กรกฎาคม 2510 เวลา 6.15 น.

ถ้าจะพิจารณากันถึงบทนมัสการในพุทธศาสนาแล้ว เห็นจะไม่มีบทนมัสการบทใดที่ได้ใช้มากครั้ง ฟังมากครั้ง และจำได้แม่นยำ เท่าบทนโม ฯ พุทธศาสนิกชนทั่วไปต่างก็ได้ฟัง ได้เปล่งวาจา และได้กำหนดใจ ในบทนมัสการบทนี้มากกว่าบทใด ๆ ทั้งสิ้น ทั้งคฤหัสถ์และบรรพชิต เมื่อจะบำเพ็ญศาสนกิจใด ๆ เช่น สวดมนต์ ให้ศีล รับศีล แสดงธรรมและถวายทานเป็นต้น ก็ต้องตั้ง นโม ฯ 3 ครั้งก่อน แล้วจึงดำเนินกิจอื่นในภายหลัง โดยที่สุดแม้แต่บิดามารดาจะสอนให้บุตรเยาว์วัยไหว้พระก็สอนบท นโม ฯ นี้ให้บุตรของตนจำเป็นบทแรกทีเดียว ดังนั้นตามที่ท่านผู้รู้ได้กล่าวไว้ว่า ผู้เป็นพุทธศาสนิกชนอาจจะลืมอย่างอื่นได้ แต่เรื่องที่จะให้ลืมนโม ฯ นั้นลืมไม่ได้แน่ ข้อนี้เป็นความจริงอย่างไม่ต้องสงสัย เพราะในบรรดาบทสวดมนต์ต่าง ๆ ในพุทธศาสนานั้น ไม่มีบทใดที่จะเข้าไปฝังอยู่ในความทรงจำ ชนิดที่เรียกว่าเข้ากระดูกดำเหมือน นโม ฯ นี้เลย เราชาวพุทธจำบทนมัสการบทนี้กันได้ตั้งแต่เด็กตลอดถึงผู้ใหญ่ทุกอายุ เหตุที่เป็นดังนี้ก็เนื่องมาจาก เราได้ยินได้ฟังมากครั้ง ได้เปล่งวาจามากครั้ง ดังได้กล่าวข้างต้นนั้นอย่างหนึ่ง กับอีกประการหนึ่ง เกิดจากความอัศจรรย์ของนโม ฯ เอง ที่ว่าเป็นบทนมัสการที่อัศจรรย์นั้น จะเห็นได้ว่าเมื่อกล่าวเต็มบท คือ นโม ตสฺส ภควโต อรหโต

สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ซึ่งก็มีอยู่เพียง 5 คำเท่านั้น แต่ทุกคำท่านได้วางไว้ในตำแหน่งที่เหมาะสม กระทัดรัด เวลาเปล่งวาจาก็ไม่ขัดเขิน หรือกระด้างลิ้นเลย ข้อนี้ขอให้ท่านผู้ฟังทดลองเปล่งวาจาสวดบท นโม ฯ ดูก็จะทราบได้ดียิ่งไปกว่านั้นถ้าจะแปลบท นโมฯ ออกเป็นภาษาไทยแล้วก็จะเห็นความอัศจรรย์ยิ่งขึ้น เพราะด้วยถ้อยคำเพียง 5 คำเท่านั้น แต่สามารถบรรจุพระคุณของพระพุทธเจ้าได้อย่างสมบูรณ์ ในที่นี้จะขอแปลตามที่ท่านผู้รู้ได้แปลไว้ คือ นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส "แปลว่า" ขอน้อมแด่พระผู้ทรงพระภาค ผู้พระอรหันต์ เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ๆ "คำว่า" "พระผู้ทรงพระภาค" หมายถึงพระกรุณาคุณที่ได้ทรงเผยพระธรรมที่ทรงตรัสรู้แก่ชาวโลก "คำว่า" "อรหโต" หมายถึงพระบริสุทธิคุณ คือพระองค์ทรงกำจัดกิเลส เครื่องเศร้าหมองได้โดยสิ้นเชิง ส่วนคำว่า "สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส" หมายถึง พระปัญญาคุณ คือทรงตรัสรู้ชอบด้วยพระองค์เอง เมื่อได้ทราบชัดถึงความอัศจรรย์ของ นโม ฯ ดังนี้แล้ว ทำให้คิดต่อไปว่าใครหนอเป็นผู้ตั้งบทนมัสการอันหน้าอัศจรรย์ คือ นโม ฯ นี้ขึ้นเป็นครั้งแรก ก็ได้ความตามที่ปรากฏอยู่ในฎีกานโม ฯ ว่า ผู้ที่ตั้ง นโม ฯ ขึ้นเป็นครั้งแรกนั้นได้แก่เทวดาทั้ง 5 องค์ ซึ่งท่านได้เรียงลำดับไว้ดังนี้

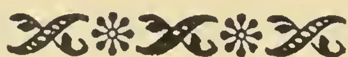
นโม	สาตาคิริยักษ์	เป็นผู้ตั้ง
ตสฺส	อนุรินทราหู	เป็นผู้ตั้ง
ภควโต	ท้าวจาตุมหาราช	เป็นผู้ตั้ง
อรหโต	ท้าวสักกเทวราช	เป็นผู้ตั้ง
สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส	ท้าวมหาพรหม	เป็นผู้ตั้ง

รวมความว่าบทนมัสการ คือ นโม ฯ นี้เทพทั้ง 5 ชั้น คือตั้งแต่ชั้นภุมมเทพถึงชั้นมหาพรหมเป็นผู้ตั้ง เพื่อนมัสการพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ส่วนเรื่องราวความเป็นมา

ในการตั้ง นโม ฯ นั้น จะไม่ขอกล่าวในที่นี้ เพราะเป็นเรื่องยืดยาว แต่เพื่อที่จะให้ท่านพุทธศาสนิกชนหายข้องใจเสียที่ว่า ทำไมพระท่านจึงตั้งนโม ฯ ไม่ค่อยจะเหมือนกันทั้ง ๆ ที่นโม ฯ นี้บทเดียวกัน เช่นตั้ง นโม ฯ ก่อนให้ศีลท่านก็ตั้งไปอย่างหนึ่ง พอไปพังตอนสวดมนต์ท่านก็ตั้งไปอีกอย่างหนึ่ง เรื่องนี้ท่านผู้รู้ได้วางระเบียบในการตั้ง นโม ฯ ไว้สำหรับใช้ในพิธีการทางพุทธศาสนาดังนี้ คือ

นโม	ชั้นเดียว
นโม	๓ ชั้น
นโม	5 ชั้น
นโม	9 ชั้น

นโมฯ ชั้นเดียวใช้ในเวลาก่อนสวดมาติกา นโม 3 ชั้น ใช้ก่อนให้ศีล นโม 5 ชั้น ใช้ก่อนจะแสดงธรรมและนโม 9 ชั้น ใช้ก่อนเจริญพุทธมนต์ ส่วนวิธีการตั้ง นโม ฯ แต่ละชั้นจะเป็นอย่างไรนั้น ขอให้ท่านสาธุชนได้โปรดสำเหนียกตามลักษณะของพิธีการพุทธศาสนาดังกล่าวข้างต้นนั้น ก็จะทราบได้โดยไม่ยากเลย

เรื่อง วัดพระธาตุพนม

จากหนังสือตำนานพระอารามหลวง

ของ

กรมการศาสนา

บรรยายทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันที่ 24 เมษายน 2510 เวลา 06.45 น.

วัดพระธาตุพนม เป็นพระอารามหลวงชั้นเอก ชนิดวรมหาวิหาร อยู่ริมแม่น้ำโขง อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย วัดนี้มีพระธาตุพนม เป็นปูชนียสถานอันศักดิ์สิทธิ์และเก่าแก่มีอายุนับเป็นพัน ๆ ปี ตามตำนานพระธาตุพนมกล่าวไว้ว่า บรรจุพระอุรังคธาตุ (กระดูกอก) ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นับเป็นมิ่งขวัญของประชาชนชาวไทยในตะวันออกเฉียงเหนือตลอดถึงประชาชนทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงอีกด้วย มีงานเทศกาลประจำปี เริ่มแต่วันขึ้น 10 ค่ำ ถึง 15 ค่ำ เดือน 3

วัดพระธาตุพนม แบ่งเขตเป็น 2 ส่วน คือ เขตพุทธาวาสอยู่ด้านเหนือเป็นที่ตั้งองค์พระธาตุพนมพระอุโบสถ และพระวิหารอีก ส่วนหนึ่งเป็นเขตสังฆาวาส เป็นที่อยู่อาศัยของพระภิกษุสงฆ์ มีกุฏิ เสนาสะนะ ซึ่งเป็นของสร้างขึ้นในชั้นหลัง

ตำนานการสร้างพระธาตุพนม มีว่า พระยาทั้ง 5 คือ พระยาจุลนีพรหมทัตพระยาอินทปัฐนคร พระยานันทเสน พระยาสุวรรณภิงคาร และพระยาคำแดง รู้ข่าวว่าพระมหากัสสปเถรเจ้า จักนำเอาพระอุรังคธาตุของพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาประดิษฐานไว้ที่ดอยกปณคีรี (ภูกำพร้า) จึงพร้อมด้วยไพร่พลโยธาไปต้อนรับอยู่ที่ฝั่งแม่น้ำชนนทีใต้ปากเซ หลังจากได้สดับตรับฟังพระธรรมเทศนาซึ่งพระมหากัสสปเถรเจ้าแสดงแล้วก็มีพระทัยชุ่มชื่นยินดีในการกุศล สั่งพลโยธาและพระองค์เองก็ลงมือปั้นดินดิบ ขุดหลุม

ก่อองค์พระธาตุองค์ละด้านเป็นรูปเตาสี่เหลี่ยม สูง 2 วา ทำอยู่ 3 วัน 3 คืน จึงเสร็จ พระยาทั้ง 5 ทรงบริจาคทรัพย์เป็นพุทธบูชามากมาย สมัยต่อมา เมื่อพระยาทั้ง 5 ทิวงคตแล้ว เหตุการณ์บ้านเมืองเกิดโรคภัยไข้เจ็บร้ายแรงขึ้นในแคว้นศรีโคตรบูรพระยามิตตธรรมวงศา ผู้สืบทายาทปกครองแคว้นเป็นองค์ที่ 3 มีอภินิหารบารมีเป็นอัศจรรย์ ได้ร่วมมือกับพระอรหันต์ 5 องค์ พร้อมด้วยพระยาปุตตจุลนี ทายาทแคว้นจุลนีพรหมทัต และพระยาจุลอินทปัฐนคร ทายาทแคว้นอินทปัฐนครสร้างเสริมพระธาตุพนมให้สูงขึ้น และอัญเชิญพระอุรังคธาตุขึ้นสถาปนาไว้บนยอดพระธาตุพนมด้วยพระองค์เอง และได้สละคน 3,000 คน เป็นข้าอุปัฏฐากพระธาตุพนม ตั้งเป็นบ้านธาตุพนม

ต่อมาประมาณ พ.ศ. 2233 เจ้าหน่อกษัตริย์ พร้อมด้วยพระสงฆ์ ได้ทำการบูรณะพระธาตุพนมเป็นการใหญ่ ต่อยอดพระธาตุพนมให้สูงขึ้น ทำฉัตรยอดพระธาตุพนมด้วยทองคำ ฝังพลอยและนิลโดยรอบทุกชั้นประมาณ 300 เม็ดเศษ การเสริมสร้างพระธาตุพนมได้ดำเนินการมาโดยลำดับ จนมีส่วนสูง 43 เมตร

ปี พ.ศ. 2484 กรมศิลปากรได้เสริมยอดให้สูงขึ้นอีก 10 เมตร รวมเป็นส่วนสูง 53 เมตร ได้นำทองคำที่หุ้มพระธาตุพนมมาสร้างเป็นฉัตร 5 ชั้น ยอดฉัตรและอีก 3 ชั้นข้างบนเป็นทองคำล้วนมีน้ำหนัก 8,912 กรัม 500 มิลลิกรัม ได้ทำพิธียกฉัตรพระธาตุพนม เมื่อปี 2497

องค์พระธาตุพนม เป็นพระเจดีย์ใหญ่ รูปทรงสี่เหลี่ยม กลางเป็นซุ้มกัน 3 ชั้น ลดหลั่นกันขึ้นไปทั้ง 4 ด้าน ชั้นล่างแกะสลักลวดลายในแผ่นอิฐ เป็นรูปกษัตริย์โบราณทรงช้าง รูปขุนนางขี่ม้า เทวดาอยู่ข้างบน ลวดลายแกะสลักวิจิตรงดงามยิ่งนักเป็นฝีมือช่างแกะสลักสมัยสร้างพระธาตุ นับเป็นพัน ๆ ปีมาแล้ว โบราณเชื่อกันว่ารูปแกะสลักนี้เป็นฝีมือเทวดาสร้าง

วัดนี้ นอกจากมีองค์พระธาตุพนมเป็นศรีสง่าแก่วัดแล้ว ก็ยังมีปูชนียสถานอันงดงามอีกหลายอย่าง เช่น พระอุโบสถ พระวิหาร หอพระแก้ว หอพระเหนือ หอพระใต้ และหอพระนอน.

เรื่อง "บวชนอก – บวชใน"

จากหนังสือเรื่องนำชมพิธีบวชของ วัดราชบพิธ

บรรยายทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันวันที่ 6 กรกฎาคม 2510 เวลา 6.45 น.

อันที่จริง การบวชเป็นความดีมาก แต่ต้องประพฤติตัวให้สมกับคนบวชเป็นพระภิกษุเป็นสามเณร โบราณท่านเรียกว่า บวชเรียนนั้น คือ บวชแล้วต้องเรียนธรรมวินัยให้รู้ ให้เข้าใจ ธรรมดาคนเราโดยมากถึงประกาศตัวว่านับถือศาสนาพุทธก็จริง แต่มักไม่รู้เรื่องของศาสนา ไม่ได้ปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาเป็นส่วนมาก รู้เพียงว่า วันพระต้องทำบุญใส่บาตร เห็นพระเห็นสามเณรมาก็เคารพ เห็นพระพุทธรูปก็กราบไหว้บูชา เช่นนี้จึงยังไม่สมกับที่ประกาศตัวว่านับถือศาสนาพุทธ ยิ่งเป็นคฤหัสถ์ หมกมุ่นอยู่ด้วยการทำมาหากิน เวลาที่จะได้ศึกษาถึงคำสอนของศาสนายิ่งหาได้ยาก บางคนไม่เอาใจใส่เสียเลยก็มี ฉะนั้นผู้มีโอกาสได้เข้ามาบวชก็นับว่าเป็นโชคลาภของชีวิตแล้ว จะได้มีเวลาศึกษาเล่าเรียนให้รู้จักคำสอนของพระพุทธเจ้าว่า ท่านห้ามไว้อย่างไรบ้าง ท่านแนะนำไว้อย่างไรบ้าง จะได้คอยระวังตัว ไม่ประพฤติฝ่าฝืนคำที่ท่านห้าม หรือที่ตัวเคยประพฤติอยู่ก่อน ตรงกับคำที่ท่านห้ามก็จะได้คอยระวังละเลิกเสียอย่างเด็ดขาด ถ้ายังละเลิกเด็ดขาดไม่ได้ก็ค่อย ๆ ละ ค่อย ๆ พยายาม ให้หมดไปครั้งละเล็กคราวละน้อยเสมอไป ส่วนข้อที่ท่านแนะนำว่าเป็นบุญเป็นกุศล ก็จงพยายามหัดประพฤติปฏิบัติตาม ที่เคยประพฤติถูกตรงกับคำสอนอยู่แล้ว จงพยายามประพฤติให้ทวียิ่งขึ้น ไม่ท้อถอยหยุดยั้ง ที่ยังไม่เคยประพฤติก็หัดประพฤติตามไปคล้ายกับว่าพยายามตักน้ำเน่าในตุ่มออกทิ้ง ตักเอาน้ำใสสะอาดใส่ลงไปแทน ทำอยู่เสมอเช่นนี้ น้ำเน่าในตุ่มนั้นจะค่อยจางหาย

หมดไป กลายเป็นน้ำใสสะอาดทั้งตุ่มได้ ทั้งนี้ต้องอาศัยทำจริง ๆ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ไม่ต้องรอเทศกาลเข้าพรรษา ออกพรรษา ขึ้นรอคอยเทศกาลเช่นนั้น นอกเวลาเทศกาล วันเวลามากกว่าจะกลับเป็นทำบาปทำชั่วมากกว่าทำดีทำชอบเท่านั้น เหมือนคอยทำบุญแต่ในวันพระส่วนวันธรรมดาอีก 6 วัน หมกมุ่นมัวเมาทำบาปทำชั่ว ทำบุญแก้ตัวในวันพระวันเดียว บุญจึงน้อยกว่าบาป เมื่อทำบาปมากจะเป็นคนดีได้อย่างไร

การบวชจึงแยกออกได้เป็น 2 อย่าง บวชนอกอย่างหนึ่ง บวชในอย่างหนึ่ง บวชนอกได้แก่คนผู้ชายอายุครบ 20 ปี ไม่มีโรคติดต่อบางอย่าง ได้รับอนุญาตจากบิดามารดาแล้ว มีผ้าไตรครบแล้ว ไม่อยู่ในปกครองของใคร เข้ามาหาพระอุปัชฌาย์ ทำพิธีอุปสมบทตามแบบแผนที่วางไว้ครบถ้วนแล้ว ก็นับว่าบวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา มีสิทธิแต่งเครื่องแบบของพระพุทธเจ้าได้ มีวัดเป็นที่อยู่อาศัย เป็นการถือเพศต่างจากคฤหัสถ์ ชาวบ้านเรียกว่า ถือเพศบรรพชิต ต้องปฏิบัติตนตามระเบียบของพระพุทธเจ้าเรียกว่าพระวินัย มีขนบธรรมเนียมต่างจากชาวบ้าน อย่างนี้เรียกว่า บวชนอก คือเปลี่ยนการแต่งตัวภายนอกให้เป็นไปตามแบบการแต่งตัวของบรรพชิต

บวชใน ได้แก่คนที่นับถือคำสอนของพระพุทธเจ้าว่าเป็นคำสอนที่ดีจริง สามารถนำผู้ปฏิบัติตามให้เป็นคนดีได้จริงจึงมีความเลื่อมใส นับถือบูชาประพฤติตามคำสอนอยู่ตลอดไป คำสอนที่แสดงว่าควรเลิกละ เช่นฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ลักขโมย เล่นการพนัน พูดปดมดเท็จ มักมากในกาม ดื่มสุราเมรัยเหล่านี้ก็พยายามเลิกละอยู่เสมอ คำสอนที่แสดงว่าเป็นความดี เช่น กตัญญู ให้รู้สำนึกในพระคุณของผู้อื่น มีบิดามารดา ครูบาอาจารย์เป็นต้น กตเวที คอยแสวงหาโอกาสตอบแทนสนองพระคุณนั้นเสมอไป เมตตา มีน้ำใจเผื่อแผ่ให้ความสุขความเจริญแก่คนอื่นสัตว์อื่น กรุณามีน้ำใจสงสารคนอื่น สัตว์อื่นที่กำลังตกทุกข์ได้ยาก ช่วยขวนขวายให้พ้นจากทุกข์ยากเป็นต้น ก็พยายามฝึกฝนอบรมตนตามคำสอนอยู่เสมอ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ทุกวัน

ทุกคืน ไม่มัวรอวันพระวันเข้าพรรษา เรียกอย่างในสมัยนี้ว่า ผู้มีศีลธรรมอย่างเคร่งครัด เคยทำความชั่วตรงตามคำสอนที่ห้ามไว้ก็คอยงดเว้นเลิกละเสีย เคยทำความดีอย่างที่สอน ก็พยายามทำให้ยิ่ง ๆ ขึ้น อย่างนี้เรียกว่า บวชใน บวชได้ทั้งชายทั้งหญิง ไม่เลือกอายุ ไม่เลือกคนจนคนมี ไม่เลือกเด็กเลือกผู้ใหญ่ ใครทำได้ก็ชื่อว่า บวชในทั้งนั้น

ผู้ชายสามารถบวชนอกได้แล้ว ไม่สนใจประพฤติตามวินัยระเบียบของพระพุทธเจ้า ถือเพียงนุ่งเหลืองห่มเหลือง โกนผมปลงหนวดอยู่เท่านี้ ว่าเป็นการพอแล้ว ไม่สนใจในข้อวัตรปฏิบัติตามหน้าที่อย่างอื่นอีก หรือที่เลวทรามกว่านี้ ก็ถือเอาเพศพระนี้เป็นเครื่องหลอกลวงชาวบ้านให้เขาหลงนับถือบูชา เป็นการหากินด้วยการเอาผ้าเหลืองบังหน้าอย่างนี้ ไม่บวชเสียเลยจะดีกว่า เพราะยิ่งบวชยิ่งเลวอย่างนี้ สู้ผู้หญิงที่หมดโอกาสจะบวชนอกแล้ว แต่มีน้ำใจเลื่อมใสมั่นคง ประพฤติดี ประพฤติชอบตามคำสอนอย่างเคร่งครัดเป็นการบวชในไม่ได้ เพราะผู้บวชในเช่นนี้ น้ำใจมั่นคงกว่า จะไม่มีเวลาสึกขาลาเพศ ไม่ต้องมีอุปัชฌาย์ หาไตรจีวรบริขาร ด้วยน้ำใจตนเองเป็นอุปัชฌาย์ให้แก่ตนเองแล้ว หญิงทั้งหลายจึงควรภูมิใจ อย่านึกน้อยหน้าชายทั้งหลายเลย เมื่อเรามีโอกาสบวชในได้แล้ว จึงรีบบวชเถิด อย่าผลัดวันประกันพรุ่งอยู่ หรืออย่าไปมัวอิจฉาตาร้อนพี่ชายน้องชายที่เขาบวชกันแล้วนั้นว่า เขาดีกว่าตัว ยังเอาแน่ไม่ได้ดอก ถ้าเขาบวชแต่เพียงบวชนอกก็แพ้เราเท่านั้น เมื่อเขาสำนึกตัวตั้งใจบวชได้ทั้งบวชนอกบวชในนั่นแหละ จึงควรจะนึกว่าแพ้เขาได้บ้าง แต่ถ้าเราเป็นหญิง พยายามบวชในให้เคร่งครัดจริง ๆ แล้วจะไม่แพ้พวกผู้ชายเลย ถ้าสังเกตตามอารามต่าง ๆ ผู้เข้าวัดถือศีลกินเพลให้เป็นการบวชในนั้น ฝ่ายหญิงมากกว่าฝ่ายชายอยู่แล้ว เมื่อประคับประคองการบวชของเราให้แน่นแฟ้นมั่นคงยิ่งขึ้น สูงขึ้นตามลำดับอายุ ไม่ต้องมัวพะวงว่า ใครอื่นจะชั่วดีถี่ห่างอย่างไร มุ่งถือตนเองเป็นที่พึ่งของตนเองเป็นนิตย์แล้ว จะไม่รู้สึกว่าแพ้ใครในด้านการบวชนอกบวชในได้เลย

เรื่อง การรู้จักตนในหลักพระพุทธศาสนา

โ ด ย

บำรุง สมจิตต์

ครูใหญ่ ร.ร. วัดเทียนถวาย อ. เมือง จ. ปทุมธานี

บรรยายทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2511 เวลา 06.45 น.

คนบางคนที่มีความรู้ดี แต่กลับมีความประพฤติชั่ว ทำอะไรไม่เป็นหลักเป็นฐานดูไม่เหมาะสมกับความรู้ที่ตนมีอยู่ มิวันใดวันหนึ่งความประพฤติชั่วนั่นแหละก็จะพาตนไปสู่ความทุกข์ยากลำบากอย่างชนิดที่ถอนตัวไม่ขึ้น หรือเอาตัวไม่รอด ตรงกับคำพังเพยของไทยที่ว่า "ความรู้ท่วมหัว เอาตัวไม่รอด" ตรงกันข้ามคนที่มีความรู้ดีหรือมีความรู้ตามภาวะของตน แต่มีความประพฤติดี ถูกต้องตามหลักธรรมและเหมาะสมถึงแม้ว่าชีวิตเบื้องต้นจะยากจนอยู่บ้างก็ตาม ความประพฤติดีก็จะเป็นช่องทางให้ค่อย ๆ พาตนไปสู่ความสุขขึ้นบ้าง อย่างน้อยก็ยังได้รับความสุขใจ บุคคลประเภทหลังนี้เรียกว่า "เป็นผู้รู้จักตน"

การรู้จักตนในหลักแห่งพระพุทธศาสนา เรียกว่า "อัตตัญญุตา" เป็นหัวข้อธรรม ข้อที่ 3 ในจำนวน 7 ข้อ ของหมวดธรรม สัปปุริธรรม หรือธรรมของสัตตบุรุษนั่นเอง อัตตัญญุตา หมายถึงการรู้จักตน โดยกำหนดให้รู้ว่า ตนของตนมีชาติ

กำเนิดในตระกูล ยศศักดิ์ สมบัติ บริวาร ตลอดจนมีความรู้ และหลักแหล่งคุณธรรมเพียงใด และพยายามประพฤติตนให้เหมาะสมกับฐานะที่เป็นอยู่อย่างนั้น

แนวทางปฏิบัติที่สำคัญเกี่ยวกับการรู้จักตนนั้น ต้องมีสติ คือ ความระลึกได้ หมายถึง ก่อนนึกคิด ก่อนพูด ก่อนทำ ต้องใคร่ครวญให้เหมาะสมก่อนจึงควรประพฤติลงไป และต้องมีสัมปชัญญะคือความรู้ตัว หมายถึง ในขณะที่กำลังนึกคิด กำลังพูด และกำลังทำ ต้องควรพยายามกำจัดสิ่งที่ชั่ว ซึ่งจะเข้ามาพัวพันออกไปให้พ้น สติกับสัมปชัญญะ จึงเป็นเครื่องกำกับไม่ให้ประพฤติออกนอกลู่นอกทาง คนที่รู้จักตนต้องมีความจริงต่อตนเองและบุคคลอื่น ๆ และไม่หลงระเริง ลืมตัว มัวเมาในอำนาจยศศักดิ์ รวมความได้ว่า สติกับสัมปชัญญะ จึงเป็นเสมือนเครื่องมือที่ให้เตือนตนของตนอยู่ทุกขณะ สมดังพระพุทธภาษิตที่กล่าวว่า "อตฺตนา โจทยตฺตานํ" แปลว่า จงเตือนตนด้วยด้วยตนเอง จะขอยกตัวอย่างให้ฟังเพียงสังเขป ของการรู้จักตนตามฐานะ ดังต่อไปนี้ เช่น.–

ถ้าผู้นั้นเป็นข้าราชการก็ต้องประพฤติตนให้อยู่ในกรอบของระเบียบวินัย และแบบแผนของข้าราชการที่กำหนดไว้โดยเคร่งครัดสม่ำเสมอ และต้องปฏิบัติงานให้ก้าวหน้า เป็นที่เชื่อถือของเพื่อนข้าราชการ ของผู้บังคับบัญชา ตลอดจนบุคคลที่มาติดต่อเกี่ยวข้อง หลักการปฏิบัติตนต่องานอย่างน้อย ก็มีคติประจำใจไว้ยึดเหนี่ยว หรือที่เรียกว่ามีอุดมคติ อย่างนี้เรียกว่า "การรู้จักตนของการเป็นข้าราชการ" ส่วนผู้ที่เป็นผู้บังคับบัญชาก็ต้องมีคุณธรรม เช่น เมตตาธรรม มีความโอบอ้อมอารี ทรงไว้ซึ่งความซื่อสัตย์และยุติธรรม แม้แต่การวางตนก็ต้องวางตนให้เหมาะสมแก่กาลเทศะอีกด้วย อย่างนี้เรียกว่า "การรู้จักตนของการเป็นผู้บังคับบัญชา"

เป็นหัวหน้าครอบครัวก็ต้องประพฤติตนให้เป็นตัวอย่าง และเป็นที่พึ่งของบุคคลภายในครอบครัว มีความขยันหมั่นเพียร ในการยกฐานะการครองชีพให้สูงขึ้น อย่าหมกมุ่นในอบายมุข คือความชั่วต่าง ๆ และประพฤติตนให้เหมาะสมกับฐานะอย่าให้สูงเกินไป หรือต่ำเกินไป อย่างนี้เรียกว่า "การรู้จักตนของการเป็นหัวหน้าครอบครัว"

เป็นนักเรียนก็ต้องประพฤติตนให้อยู่ในระเบียบวินัยของโรงเรียน และปฏิบัติหน้าที่ของนักเรียนอย่างอื่น ๆ อีก เช่น ขยันหมั่นเพียร เชื่อโอวาทคำสั่งสอนของครูอาจารย์ พ่อแม่ ประพฤติตนให้เรียบร้อยอยู่ทุกขณะ อย่างนี้เรียกว่า "การรู้จักตนของการเป็นนักเรียน"

ส่วนผู้ที่ประกอบอาชีพหรือดำรงตนอยู่ในฐานะอื่น ๆ นอกจากที่กล่าวมานี้ยังมีอีกเป็นจำนวนมาก ข้อสำคัญต้องประพฤติตนให้เหมาะสมตามแนวทางปฏิบัติดังกล่าวมาแล้วในตอนต้น

จะเห็นได้ว่า ผู้ใดรู้จักตนจะมีแต่ความเจริญก้าวหน้า ชีวิตจะราบรื่นรุ่งเรืองไม่ตกต่ำ จัดอยู่ในประเภทตนเป็นที่พึ่งของตนได้ ตรงกันข้าม ผู้ที่ไม่รู้จักตน จะมีแต่ทางเสื่อม ตกต่ำ ชีวิตต้องพึ่งผู้อื่นอยู่ร่ำไป บุคคลประเภทนี้ เป็นคนที่ถ่วงความเจริญของสังคม และบางครั้งสังคมยังต้องช่วยเหลือรับเป็นภาระอีกมากทีเดียว ฉะนั้นคนทุกคนไม่ควรมองข้ามความสำคัญของการรู้จักตนไปเสีย.

เรื่อง การเพาะนิสัยการอ่านให้แก่เด็ก

โดย ชอุ่ม แย้มงาม

บรรยายทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

13 กรกฎาคม 2510 เวลา 06.30 น.

เมื่อสมัยก่อน มีผู้เข้าใจประโยชน์ของการศึกษาน้อยมาก ส่วนมากไม่เข้าใจว่าจะเรียนหนังสือกันไปทำไม เพราะเท่าที่เป็นอยู่ตามปรกติธรรมดาก็มีความสุขสบายพอสมควรแล้ว เพียงเฉพาะการทำงานเล็ก ๆ น้อย ๆ หาเลี้ยงปากเลี้ยงท้องไปวัน ๆ ก็พอ และค่าครองชีพสมัยนั้นก็ถูกมาก พ่อหรือแม่หาเลี้ยงคนเดียวก็พอที่จะเลี้ยงทั้งครอบครัวอย่างสบาย แม้จะมีลูกเกือบโหลคนก็ตาม พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาวชิราวุธ มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงตระหนักในความสำคัญยิ่งของการศึกษาว่า

การศึกษาอาจสามารถช่วยทำให้ชาติเจริญก้าวหน้าทัดเทียมประเทศอื่นที่เขาเจริญล่วงหน้าไปแล้วได้ จึงทรงตราพระราชบัญญัติประถมศึกษาขึ้นและประกาศใช้บังคับเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2464 กระนั้นก็ยังมีผู้ไม่เข้าใจประโยชน์ได้หลีกเลี่ยงการเข้าศึกษาอยู่เสมอ ซึ่งบางแห่ง บางสถาบันต้องจ้างให้คนเรียนกันทีเดียว และต่อมาจึงค่อยเห็นผลของการศึกษาว่ามีค่ายิ่งกว่าประทีปส่องทางเสียอีก จึงมีผู้สนใจเล่าเรียนและแข่งขันกันเรียนมากขึ้น แม้กระนั้น ตามหัวเมืองห่างไกล ก็ยังมีผู้ไม่เข้าใจประโยชน์ของการเรียนอยู่ไม่น้อยที่พยายามหาทางให้ลูกหลานหลบเลี่ยงการไปโรงเรียน โดยหารู้ไม่ว่าการไม่เล่าเรียนหรือการอ่านหนังสือไม่ออกนั้น เท่ากับคนตาบอด ไม่สามารถจะรู้เห็นสิ่งดีและสวยงามของโลกได้

ในปัจจุบันนี้ รัฐบาลได้พยายามส่งเสริมการศึกษาให้มากที่สุดเท่าที่จะสา-มารถทำได้ โดยเฉพาะระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นนั้นได้ส่งเสริมทั้งทางโรงเรียนรัฐบาล

โรงเรียนเทศบาล โรงเรียนประชาบาลและโรงเรียนราษฎร์ มีโรงเรียน 25,055 โรงเรียน มีครู 129,479 คน และมีนักเรียน 3,932,893 คน

แต่ในจำนวนเด็กเกือบสี่ล้านนี้ เมื่อเรียนจบชั้นประถมปีที่ 4 ก็อ่านหนังสือออกเขียนได้ สามารถที่จะฟังสื่อต่าง ๆ ที่รัฐบาลส่งไปสู่มวลชนได้ แต่ก็มีไม่น้อยที่จำใจเรียนเพราะถูกกฎหมายบังคับ มาเรียนบ้าง ไม่มาเรียนบ้าง เรียน ๆ ขอลาไปช่วยทางบ้านทำนาบ้าง เกี่ยวข้าวบ้าง ความรู้ก็ลุ่ม ๆ ดอน ๆ เมื่อครบการเรียนตามกฎหมายบังคับแล้วก็ทิ้งขว้าง ไม่ได้ใช้ความรู้ที่เรียนมาเลย ในที่สุดไม่กี่ปีก็ลืมอ่านลืมเขียนไม่มีเหลือ และนาน ๆ เข้าก็เลยกลายเป็นผู้ไม่รู้หนังสือไปตามเดิม และคนไม่เรียนหนังสือนั้นถึงจะฉลาดปานใดก็ตาม ย่อมตกเป็นเหยื่อของคนฉลาดที่เล่าเรียนหนังสือมากเป็นธรรมดา

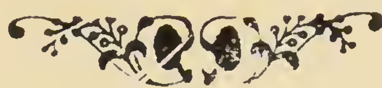
ปัจจุบันนี้ ห้องสมุดโรงเรียนและห้องอ่านหนังสือประชาชนช่วยในเรื่องนี้ได้มาก แต่ก็เฉพาะผู้ที่สนใจใฝ่หาความรู้เพิ่มเติม ส่วนเด็กที่ไม่ชอบหนังสือนั้นก็คงจะไม่สนใจ ดังนั้น ในขณะที่เด็กเรียนหนังสืออยู่นั้น จึงควรเพาะนิสัยการอ่านให้แก่เด็กให้เป็นนิสัยก่อนที่จะเรียนจบชั้นประถมศึกษา เมื่อเด็กติดนิสัยการอ่านหนังสือแล้ว เมื่อออกจากโรงเรียนไปอยู่บ้านแล้วก็จะหาหนังสืออ่านเอง ซึ่งโตขึ้นก็จะเป็นพลเมืองที่ฉลาด ไม่ตกเป็นเหยื่อคนหลอกลวงได้ง่าย ๆ กลับจะเป็นกำลังของประเทศชาติได้อย่างดี ไม่ว่าจะเป็นทางครอบครัวหรือทางสังคม

วิธีการที่จะเพาะนิสัยการอ่านให้แก่เด็กนั้นคืออย่างไร ครูผู้สอนนักเรียนย่อมทราบกันดีอยู่แล้ว ผู้ปกครองที่ถูกอบรมเพาะนิสัยการอ่านมาเมื่อสมัยยังเด็กก็คงจะรู้วิธีสอนลูกหลานให้มีนิสัยการอ่านหนังสือได้ด้วยความชำนาญ ศาสตราจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ได้บรรยายในการเปิดการสัมนาหนังสืออ่านสำหรับเด็กกลุ่มอายุ 11 ถึง 16 ปี เมื่อเดือนพฤศจิกายน ปี 2509 ว่า นิสัยการอ่านหนังสือนั้นเป็นนิสัยที่จะเป็นขั้นแรกในการอ่านตำรา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาอย่างยิ่ง และ

ได้เล่าให้ฟังว่า เมื่อสมัยศาสตราจารย์อายุ 11 ขวบนั้น ถูกใช้ให้อ่านเรื่องพงศาวดารจีนและวรรณคดีไทยบ่อย ๆ จนในที่สุดเกิดติดเรื่องที่ถูกบังคับให้อ่าน อยากทราบเรื่องตอนต่อไปต้องไปอ่านเองจนจบ

และอีกอย่างหนึ่งซึ่งทำให้เกิดภาคภูมิใจชอบอ่านมากขึ้น เพราะท่านผู้ปกครองชอบชมกันคนอื่นให้ได้ยินว่าเป็นเด็กฉลาด ชอบอ่านหนังสือเอง ไม่มีใครบังคับ เลยสนใจอ่านใหญ่ นอกจากนั้นทางโรงเรียนยังมีวิธีให้รางวัลนักเรียนที่เรียนเก่ง ก็ทำให้กระตือรือร้นหาหนังสืออ่านเพิ่มเติมให้รู้กว้างขวางมากกว่าเพื่อน ๆ ก็เป็นอีกประการหนึ่งที่เพาะนิสัยการอ่านให้เกิดขึ้นแก่ตัวของศาสตราจารย์เอง จนขึ้นชื่อว่าเป็นนักอ่านที่ยอดเยี่ยมคนหนึ่ง

การบังคับให้เด็กอ่านหนังสือให้ฟังนี้ หากท่านผู้ปกครองมีเวลาเจียดให้เด็กอ่านให้ฟังได้เป็นประจำแล้ว เชื่อได้แน่นอนว่าเด็กของท่านโตขึ้นจะเป็นเด็กที่ฉลาด บางทีไม่เป็นแต่เพียงนักอ่านอย่างเดียวเท่านั้น ยังอาจจะเป็นนักเขียนได้อีกด้วย ดังมีตัวอย่างมาแล้วมากมาย

พิมพ์ที่ห้างหุ้นส่วนจำกัด สินหวี

77 หลังอาคาร 8 ถนนราชดำเนิน พระนคร

โทร. 816777

นายหวา แซ่เช็ก ผู้พิมพ์โฆษณา 2511